

ΑΧΑΪΚΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ - ΤΕΧΝΑΙ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ - ΕΚΔΟΤΗΣ: Κ. Ν. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Περιεχόμενα:

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ—ΞΕΝΑΚΗΣ	Στὸ Ρήγα Φεραῖο (ποίημα)
Α. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ	Ἑαρινὸ (ποίημα)
Α. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ	Συμπληρωματικὰ γιὰ τὸν Μ. Ναῖμὰ (μελέτη)
ΜΕΝΤΖΕΛΟΠΟΥΛΟΣ	Ἁγία Λαύρα (ἐπίγραμμα)
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ—ΞΕΝΑΚΗΣ	Ὁ χωριάτης (εἰκόνες τῆς ζωῆς)
ΠΡΟΣ Ἱερεὺς ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ	Νοσταλγία (ποίημα)
Α. ΚΑΡΑΛΗ	† Πετρούλιας Δανιὴλ ἀρχιεπίσκοπος Ἀργολίδος 1798-1872
ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ	Θρηνήματα (ποίημα)
ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ	Ταραχὴ γαλήνης (διήγημα)
ΔΕ Χ. ΖΩΗΣ	Τὰ κάλαντα τοῦ Λαζάρου (Λαογραφία Ἀχαΐας)
Α. VON EICHENDORF	Ἡ ὑπόθεσις Κισινήρη (ἔγγραφα ἐκ Πατρῶν ἀνέκδοτα)
ΘΕΡΔΟΣ	Ἡ νύχτα (μετάφρ. Α. ΠΕΠΟΝΗ)
ΔΟΣ ΚΑΚΟΥΡΗΣ	Σπυρίδων Βασιλειάδης (μελέτη)
ΝΗΣΩΤΗΣ	Σύμβολο (χρονογράφημα)
ΝΗΝΟΝ.	Κυριακὴ τῶν ἀπόκρεω (ποίημα)
	Ὁ Μορφωτικὸς σύλλογος κυριῶν. Γράμματα στ' «Ἀχαϊκά» τῶν κ. κ. Λεωνίδα
	Ζωὴ καὶ Θάνατος Βαγενᾶ. Κριτικὴ τοῦ βιβλίου τῶν κ. κ. Περσέως
	Ἀθηναίου, Π. Ἀχαιοῦ καὶ Κ. Ν. Τ. Χρονικά.

((ΑΧΑΪΚΑ))

ΓΡΑΜΜΑΤΑ - ΕΠΙΣΤΗΜΑΙ - ΤΕΧΝΑΙ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΤΗΣΙΑ ΔΡΑΧΜΑΙ 40

ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΕΤΗΣΙΑ ΔΟΛΛΑΡΙΟΝ 1

ΑΙ ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ ΠΡΟΤΗΛΗΡΩΝΟΝΤΑΙ

ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ ΔΡΑΧΜΑΙ 8

Ἐγγραφαὶ συνδρομητῶν, ἀλληλογραφία, ἀποστολαὶ καὶ πᾶσα πληροφo-
ρία εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ Διευθυντοῦ (Μαιζώνος 175 - ΠΑΤΡΑΙ)

Τὸ Περιοδικὸν ἐκτυποῦται :

Εἰς τὰ ἐν Πάτραις Τυπογραφεῖα ΘΕΟΔ. ΚΟΥΚΟΥΡΑ Ρ. Φεβρουαρίου 60

Τὸ Περιοδικὸν εὐρίσκεται : πρὸς πώλησιν

*ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ: Πρακτορεῖον Ἑλλήν. Τύπου, Βιβλιοπωλεῖα: Θ. Κούμουρα
Ρ. Φεβρουαρίου 60, τηλ. 30 77 καὶ Π. Συνοδινοῦ ὁδὸς Ἑρμοῦ*

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ: Διεθνὲς Βιβλιοπωλεῖον Ἑλευθερουδάκη.

ΕΝ ΘΕΣΣΟΝΙΚῃ: Βιβλιοπωλεῖον Β. Παπαδοπούλου καὶ Σίας Ἀγ. Σοφίας 37

ΕΝ ΑΙΓΙΩ: Πρακτορεῖον Ἀγγ. Ζαγκλίφα

ΕΝ ΠΥΡΓῳ: Βιβλιοπωλεῖον Θεανοῦς Καπογιάννη.

ΜΟΝΟΝ οἱ φέροντες ἔγγραφον ἐξουσιοδότησιν δύνανται
να εἰσπράξουν συνδρομὰς μας.

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΟΙΝΟΠΟΙΗΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

ΑΧΑΪΑ - «CLAUSS»

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1861

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟΝ £ 30.000

ΕΔΡΑ ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ : Ὁδὸς Ἀγίου Ἀνδρέου — ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ ἐν Ρηγανοκάμπῳ (Κλα

Τηλέφωνα : ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ 24-75 — ΓΡΑΦΕΙΩΝ 27-06

Τηλεγραφικὴ Διεύθυνσις : «ΒΙΝΑΧΑΪ·Α»

ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ

ΜΑΥΡΟΔΑΦΝΗ — ΔΕΜΕΣΤΙΧΑ — ΚΟΝΙΑΚ — ΣΑΜΠΑΝΙΑ
ΒΕΡΜΟΥΤ — ΜΟΣΧΑΤΟ — ΜΑΛΒΑΣΙΑ — ΜΑΔΕΡΑ — ΜΑΡΣΑΛΑ
ΜΑΛΑΓΑ — ΣΑΝΤΑ ΕΛΕΝΑ Κ.Λ.Π.

ΑΧΑΪΚΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

ΕΤΟΣ Δ'. ΑΡΙΘ. 13—ΠΑΤΡΑΙ, ΜΑΡΤΙΟΣ 1940

ΣΤΟ ΡΗΓΑ ΦΕΡΑΙΟ

Λιοντάρια στο τραγούδι σου μουγγρίζουν,
ω Ρήγα των Φερών, και της αντρείας ρήγα,
στο λεύτερο τραγούδι
πού φλέγει τις καρδιές.

Λάβα, τὸ πίνει ο Δούναβης και βράζει,
με το αίμα σου μαζή· ξυπνά ή Βλαχιά πετιέται :
ο Ιερὸς Λόχος θυσία,
κι Ολύμπιος κεραυνός.

Κι από τη Μαύρη Θάλασσα, τη Μήδεια
π' οργίζεται συχνά και πνίγει τα παιδιά της,
ξεσπά γοργά στο Αιγαίο
σαν την υγρή φωτιά.

Η λευτεριά τ' ακούει, καί ροβολάει
'πό τα ψηλά βουνά, τον Ολυμπο, την Πίνδο,
και σκα το εικοσιένα
κι αστροάφτει Ελλάδα νια.

Δεν έπεσες λιοντάρι σε Χαιρώνεια·
δεν είταν λευτεριάς το τραγούδι σου κύκνειο·
το αίμα σου, Ρήγα, βάφει
καινούργια χροαυγή.

Ν. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ—ΞΕΝΑΚΗΣ

ΕΑΡΙΝΟ

Ξυπνώ με της Αύγης τάλικο κάλεσμα,
την αὔρα νά ρουφήξω, πού κυλά στα δάση.
Λούζω στο χάραμα άνοιχτά τὰ μάτια μου
καί ξεκινώ με τὰ πουλιά για τή γυρίστρα δράση.

Νά, έρωτικό της θάλασσας τὸ ανάβλεμμα
βυθίστη στ' Οὐρανοῦ τὴ ζαφειρένια άγκάλη.
Τὰ λούλουδα, τῆς Γῆς τραγούδια ώριόχρωμα,
τὰ κάλλη τους ξεγύμνωσαν μπροστά στὸν ἥλιο πάλι.

Μές στὴν καρδιά μου ξύπνησαν άκάλεστοι
'Απρίληδες παιδιάτικοι φωτολουσμένοι.
Τῆς Πασχαλιᾶς άνάμνηση έρωτόπαθη
μέ τοῦ νησιοῦ μου τοὺς παλιούς παλμούς με ξαναδένει.

"Ω ἡ άνοιξιάτικη χαρά πού φτέρωνε
τῆς ὑπαρξῆς μου τὸ ἄρμενο τὰ χρόνια εκείνα !
Στὶς χειμωνιές μου ἡ θαλπωρή της μ' άκλουθεῖ
στὴ στεγνωμένη μου καρδούλα άνθοῦν τὰ άγνά της
[κρίνα,

(Οἱ πρίμοι άνέμοι, πού στὸ πρωτοτάξιδο
τῆς ζωῆς, φουσκῶσαν τὰ πανιά τοῦ καραβιοῦ μου,
μέ τοῦ πρωτόγνωρου τῆ δίψα άνάψανε
ἄσβυστη.τὴν ὁρμὴ πρὸς κάθε πλάνεμα τοῦ νοῦ μου.

Κ' ἔντονα ξαναζῶ τίς άνοιξες, πού πᾶν
άγύριστα νά γείρουν στῶν ὥρων τὰ βάθη.
Καί στα ὀρθινά τους τὰ καλέσματα ζητῶ
κάτι νά ξαναβρῶ, πού ξαίρω πὼς για μένα έχάθη).

Σβηστό πιά τῆς αύγης τάλικο κάλεσμα.
Καλπάζει τώρα ὁ "Ἥλιος στοῦρανοῦ τὸ στίβο
χρυσώνοντας τῆς άνοιξης τίς ζωγραφιές,
πού μέσα μου σά φυλαχτά φαντανταστικά τίς κρύβω.

MIX. Γ. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟΝ Μ. ΝΑΪΜΑ

Ὁ σοφὸς καθηγητὴς κ. Νίκος Α. Βέης, μιλώνοντας γιὰ τὸν τοῦρκον ἱστορικὸ Μουσταφᾶ Ναϊμᾶ καὶ τὸν τάφο του στὴν Παλαιὰ Πάτρα (1), μᾶς δίδει ἕνα πληθὺς πολὺτιμες πληροφορίες γιὰ τὴ ζωὴ καὶ τὴ δράση του, χωρὶς ὅμως καὶ ν' ἀναφέρει τὰ τῆς ἐξορίας του στὰ Χανιά τῆς Κρήτης καὶ τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους βρέθηκε στὴν Πάτρα, ὅπου καὶ πέθανε. Ἀπὸ μερικὰ ὅμως ἔγγραφα, φυλασσόμενα στὰ Ἀρχεῖα τῶν παλαιῶν ἀνακτόρων τοῦ Τὸπ-Καποῦ τῆς Πόλης, ὅπως κι' ἀπὸ τὴν Ἱστορία (2) τοῦ ἱστοριογράφου τῆς αὐτῆς Ἀτὰ (θάν. 1879), μποροῦμε εὐκόλα νὰ ἐξακριβώσουμε τὰ σημεῖα αὐτὰ καὶ νὰ καθορίσουμε, ὡς ἕνα βαθμὸ, τὰ κυριώτερα γεγονότα τῆς ζωῆς τοῦ σημαντικοῦ γιὰ τὴν ὀθωμανικὴν ἱστορίαν τῆς περιόδου 1584—1654, ἱστοικοῦ μας.

Ὁ Μουσταφᾶ Ναϊμᾶ, ὅπως ἀναφέρει καὶ ὁ κ. Βέης, γεννήθηκε στὰ 1669 στὸ Χαλέπι τῆς Συρίας καὶ μορφώθηκε στ' ἀνάκτορα. Στὰ 1700 ὀνομάσθηκε γενικὸς ἔφορος τῆς Ἀνατολῆς καὶ στὰ 1705 τελετάρχης τῶν ἀνακτόρων καὶ ἱστοριογράφος τοῦ σουλτάνου Ἀχμέτ Γ'. Ἐνα χρόνον ἀργότερα, στὰ 1706, ὅταν ὁ περίφημος Τσουρουλοῦ Ἀλῆ Πασᾶς (θάν. 1710) ἀνέλαβε τὴν Μεγάλῃ Βεζυρεία κι' ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς Πελοποννήσου, ὁ Ναϊμᾶ ἔλαβε μέρος στὶς ἐπιχειρήσεις αὐτές. Ἐκεῖ ὅμως ἄγνωστο γιὰτί, πέφτει σὲ δυσμένεια κι' ὁ Βεζύρης διατάζει τὴν ἐξορίαν του στὰ Χανιά τῆς Κρήτης. Τὸ σχετικὸ διάταγμα, βρίσκεται στὰ Ἀρχεῖα (3) τοῦ Τὸπ Καποῦ καὶ παρὰ τὴ συνήθεια τῆς ἐποχῆς, εἶναι συντομοτάτο.

«Κείμενον πρὸς τὸν πρῶν Μέργα Βεζύρη καὶ ἤδη φρούραρχο Χανίων Ἀχμέτ πασᾶ (4) καὶ τὸν καθ' ἡ Χανίων :

Ἐπειδὴ ὁ πρῶν ἔφορος τῆς Ἀνατολῆς, Ναϊμᾶ, δὲν ὑπακούει στὶς ὑψηλὰς διαταγὰς τῆς Πόλης μας, ἀποφασίστηκεν ἡ ἐξορία του στὴν Κρήτη. Γι' αὐτὸ, μόλις φθάσει στὰ Χανιά, μὲ τὴ συνοδείαν τοῦ ἐντεταλμένου τὴν ἐκτόπισή του τσαούση διάταξε νὰ παρακολουθεῖται καὶ νὰ μὴν ἐπιτρέπεται ἡ ἀναχώρησή του ἀπὸ τὸ νησί, χωρὶς νὰ ὑπάρχει σχετικὸ αὐτοκρατορικὸ φερμάνι. Ἀρχὲς Σαφέρ 1118 (1706)».

Ποιὸ ἦταν ὅμως τὸ παράπτωμα τοῦ Ναϊμᾶ, ποὺ ἔγινε αἰτία νὰ ἐξοριθεῖ; Δὲν ξαίρουμε τίποτε τὸ θετικόν, πάνω στὸ σημεῖο αὐτό. Ὁ ἱστορικὸς μας στάθηκε σ' ὅλην τὴν ζωὴν, ἀνθρώπος σόφρων καὶ δὲν ἔχανεν εὐκαιρίαν νὰ δείχνει τὴν ὑποταγὴν του στὸν ἄνακτα καὶ τοὺς ἄλλους ἰσχυροὺς τῆς ἐποχῆς. Στὴν «Ἱστορία» του μάλιστα, βρίσκουμε μιὰ παράγραφο ποὺ θᾶπρεπε νὰ

(1) «Ἀχαϊκά», Ὀκτώβριος 1939, τεῦχος 11, σελ. 87—89.

(2) Ata Tarihi, τόμος 3, σελ. 37 κ. σ.

(3) Ἑρμᾶριο 5, Φυρίδα 12, ἔγγραφο 63.

(4) Πρόκειται γιὰ τὸν Κοιμπαρτζή Ἀχμέτ πασᾶ (1675—1747). Καταγόταν ἀπὸ ἀριστοκρατικὴ οἰκογένειαν τῆς Limousice τῆς Γαλλίας, ἀσπάστηκε τὸν Ἰσλαμισμό καὶ ὑπηρέτησε τὸ Ὄθωμανικὸν Κράτος.

σημειωθεί ιδιαίτερα : «Είναι αναμφισβήτητο, γράφει, πώς όλοι εκείνοι που θέλησαν ποτέ να εκμεταλλευθούν την εμπιστοσύνη του κόσμου και να εναντιωθούν στον βασιλέα και τους ανώτερους άρχοντες, πάντα τιμωρήθηκαν παραδειγματικά και δεν πρόκοψαν ποτέ !» (1). Πώς τώρα, ο Ναϊμά, που έγραψε τις γραμμές αυτές, υπέπεσε σε δυσμένεια, μένει άγνωστο και ανεξήγητο. Ωστόσο, ότι είναι αξιοπερίεργο, είναι τ' ότι μαζί με τον ιστορικό μας έξοράστηκε κι' ο γραμματέας της Πύλης, Χαμαβή 'Αλῆ μπέης στη Κύπρο. Το διάταγμα της έξορίας του έχει την ίδιαν ημερομηνία μ' αυτό του Ναϊμά και τον άμέσως επόμενον αριθμό. Πάντως όμως, ούτε ο ένας, ούτε ο άλλος, δεν απομακρύνθηκαν από την Πύλη και το ζήτημα συζητήθηκε πλατειά στο «ντιζιντάρης» κι' αποφασίσθηκε ή βίαία εκτοπισή τους. Για την εφαρμογή δέ της απόφασης αυτής, γράφτηκε το παρακάτω έγγραφο, που βρήσκομε στο ίδιο έρμάριο και την ίδια θυρίδα των αρχείων, με αριθμό 69 :

«Κέλευσμα προς τον Φρούραρχο Χανίων 'Αχμέτ πασά, τον καδή Χανίων και τον «ντιζιντάρη» (2) των Στενών :

«Όσο και αν με προσωπική απόφασή μου είχα διατάξει την έξορία του πρώην έφδρου 'Ανατολής Ναϊμά στα Χανιά, ο προαναφερόμενος παραβάτης των ύψηλων νόμων μου εξακολούθει να μένει στην Πόλην, άφηρώντας έτσι τις διαταγές μου. Γι' αυτό, μόλις λάβεις την διαταγή μου αυτή, εσύ που είσαι ο εύτυχής «ντιζιντάρης» μου, φρόντισε να τον στείλεις άμέσως, μαζί με εμπιστό σου «τσαούση», στον τόπο της έξορίας του, και σεις πάλε, που με τη δύναμη του Θεού και την ύψηλή μου έγκριση, αξιοθήκατε να είσθε οι εκτελεστές των επιθυμιών και των αποφάσεών μου, φροντίστε έτσι, ώστε, όταν ο προαναφερόμενος Ναϊμά φθάσει στο νησί σας, να τον κλείσετε στο φρούριο και να μη τον αφήσετε να βγει, αν δεν λάβετε σχετικό φερμάνι μου.» (3)

Όυτε όμως και ή διαταγή αυτή είχε κανένα αποτέλεσμα. Παρ' όλο που είχαν περάσει δυο μῆνες από τότε που είχαν εκδοθεί το παραπάνω κέλευσμα, τόσον ο Ναϊμά, όσο και ο συγκατηγορούμένος του 'Αλῆ μπέης εξακολούθουν να βρίσκονται και να κυκλοφορούν στην πρωτεύουσα. Το γεγονός γίνεται γνωστό στην 'Υψηλή Πύλη κι' από κεί στον σουλτάνο. Η αλληλ άνησυχεί για την παράνομη στάση των δυο «ταραχοποιών» και για να επιτύχει πιά του σκοπού της, αποφασίζει την μετάθεση των δύο έξορίστων, στα προαναφερθέντα νησιά. Σκέφτεται έτσι, πώς αλλάζοντας τη λέξη «έξορία» σε «μετάθεση», δεν θα άντικρίσει δυσκολίες. Παράλληλα όμως, για παραδειγματισμό, διατάζει και τη φυλάκιση των δυο «τσαούσηδων», που ενώ είχαν την έντολή να μεταφέρουν τους έξορίστους, δεν υπάκουσαν. Έτσι, γράφεται το παρακάτω έγγραφο :

«Κέλευσμα προς τον «ντιζιντάρη» των Στενών :

«Ενώ με προγεστέρη προσωπική διαταγή μου, ο πρώην έφορος της 'Ανα

(1) Naima Tarihi τομ. 3, σελ. 134.

(2) Στρατιωτικός διοικητής του φρουρίου των Στενών.

(3) Στο έγγραφο δεν υπάρχει ήμερομηνία. Φαίνεται όμως πως γράφτηκε δεκαπέντε-είκοσι μέρες μετά το πρώτο διάταγμα της έξορίας.

τολῆς Ναϊμά καὶ ὁ φίλος του Χαμαβή Ἀλῆ, εἶχαν ἐξορισθεῖ ὁ πρῶτος στὰ Χανιά κι' ὁ ἄλλος στὴν Κύπρο, πληροφοροῦμαι τώρα ὅτι καὶ δυὸ, ἐξακολουθοῦν νὰ παραμένουν στὴν περιοχὴ τῆς δικαιοδοσίας σου. Ἔτσι, ἐσύ ποῦ εἶσαι ὁ ταπεινὸς ἐκτελεστὴς τῶν ἀποφάσεών μου, διατάζεις, μόλις λάβεις τὸ κέλευσμά μου αὐτὸ, νὰ φυλακίσεις στὸ φρουριὸ σου τοὺς δυὸ «τσαούσηδες» ποὺ ἐνῶ εἶχαν διαταχθεῖ νὰ μεταφέρουν τοὺς δυὸ προαναφερομένους Ναϊμά καὶ Ἀλῆ στὸν τόπο τῆς ἐξορίας τους, δὲν ἐκτέλεσαν τὴν ἐπιθυμία μου καὶ νὰ παραδώσεις τοὺς δύο ἐξορίστους στοὺς «τσαούσηδες» ποὺ σοῦ στέλνω ἐγώ, γιὰ νὰ τοὺς συνοδεύσουν σὰ νησιά, ὅπου ἀποφάσισα νὰ μετατεθοῦν, ἐκτελώντας ἐκεῖ τὶς ὑπηρεσίες ποὺ τοὺς ἀνάθεσα. Ἀρχὲς Ραμαζάν 1118 (1706) (1)».

Μετὰ τὴν διαταγὴ αὐτὴ πιά, ὁ Χαμαβή Ἀλῆ μπένε, στέλνεται στὴν Κύπρο κι' ὁ Ναϊμά σὰ Χανιά τῆς Κρήτης, ἐνῶ οἱ δύο «τσαούσηδες» κλείνονται στὶς φυλακὲς τοῦ φρουρίου τῶν Στενῶν. Δὲν περνᾷ ὅμως πολὺ διάστημα καὶ ἡ γυναῖκα τοῦ ἱστορικοῦ μας, Χατζὲ Χαββά χανούμ, ἀποτείνεται στὸν Τσορλουλοῦ Ἀλῆ πασᾶ, παρακαλεῖ νὰ συγχωρέσει τὸν ἄνδρα τῆς καὶ νὰ ἐπιτρέψει τὴν ἐπιστροφὴ του στὴν Πόλη. Ὁ Βεζύρης δέχεται τὴν αἴτησή της, μὰ μὲ τὴν διαφορὰ ὅτι ἀποφασίζει τὴν ἐγκατάστασή τους στὴν Προῦσα. Τὴν ἀποφασί του αὐτὴν, ἀναγράφει μὲ τὴν φράση : «Ἀναθεωρήθηκε γιὰ τὴν μεταφορὰ του στὴν Προῦσα. Τέλη Σαμπάν 1118», στὸ διάταγμα τῆς ἐκτοπίσεώς του καὶ παρᾶλληλα εἰδοποιεῖ σχετικὰ καὶ τὸ φρούραρχο Χανίων, μὲ τὸ παρακάτω ἔγγραφο :

«Κέλευσμα (2) πρὸς τὸν φρούραρχο Χανίων, Βεζύρη, Ὁσμάν πασᾶ (3) καὶ τὸν Καδὴ Χανίων ,

Ἐπειδὴ ἡ ὀνομαζομένη Χατζὲ Χαββά χατόκ (4), ὑπέβαλεν αἴτηση στὴν Ὑψηλὴ μου Πύλη καὶ ἀναφέρει ὅτι ἀπ' ὅτου, πρὸ ἑξῆς μηνῶν, ὁ ἄνδρας τῆς, πρῶτον ἑρπρος τῆς Ἀνατολῆς, Ναϊμά, ἐπειδὴ δὲν ὑπάκουε... (5) ἐξορίσθηκε σὰ Χανιά, ζεῖ μόνη τῆς καὶ ἀπροστάτευτη καὶ ὑποφέρει καὶ μὲ παρακαλεῖ νὰ διατάξω τὴν ἀπόλυση τοῦ προαναφερομένου συζύγου τῆς, ἀποφασίζω καὶ διατάζω τὴν ἀπόλυσή του, μὲ τὸν ὅρον ὅμως νὰ μεταβῇ στὴν Προῦσα. Τέλη Σαμπάν 1118 (1706)».

Στὴν Προῦσα ὁ Ναϊμά, ἔμεινε ἓναν ὁλόκληρο χρόνο. Ἐν τῷ μεταξύ, πιεζόμενος ἀπὸ διάφορους αὐλικούς, ὁ Βεζύρης Ἀλῆ πασᾶς, ἐπέτρεψε τὴν ἐπιστροφὴ του στὴν Πύλη (5), ὅπου, μάλιστα, τοῦ ἀνέθεσε καὶ ὀρισμένες σημαντικὲς ὑπηρεσίες. Ἡ εὐνοία ὅμως ποὺ ἔδειχναν ὀρισμένοι αὐλικοὶ πρὸς ἱστορικόν μας, ἔγινε αἰτία νὰ δυσανεστηθεῖ ξανὰ μεταξύ του ὁ Βεζύρης καὶ γιὰ νὰ ἀπαλαχθεῖ ὀριστικὰ ἀπ' αὐτόν, τὸν ἔστειλε στὴν Πάτρα, ὡς οἱ-

(1) Ἑρμᾶριον 5, θυρίδα 12, ἔγγραφο 174

(2) Ἑρμᾶριο 5, θυρίδα 12, ἔγγραφο 201

(3) Ὁ γνωστὸς ὡς Τοπάλ Ὁσμάν πασᾶς

(4) Τουρζιστί, γυναῖκα

(5) Λεῖπουν μερικὲς λέξεις

(6) Σχετικὰ μὲ τὴν ἐπιστροφὴ τοῦ Ναϊμά στὴν Πόλη, ὑπάρχει στὸ ἔγγραφο τῆς ἀπόλυσής του ἀπὸ τὰ Χανιά καὶ τῆς μετάβασής του στὴν Προῦσα, ἡ σημείωση : «Τοῦ ἐπετράπηκε νὰ ἐπιστρέφει στὴν πρωτεύουσα. Μέσα Σαμπάν 1119 (1707).

κονομικὸ ἔφορο τοῦ «ἐγιαλετίου» (1) τῆς Πελοποννήσου. Κατὰ τὸν Ἀτὰ (2), ὁ Ναῖμὰ ἔζησε στὴν Πάτρα ἑπτὰ χρόνια καὶ πέθανεν ἐκεῖ τὸν Σεπτέμβριο 1716.

Τὸν διεδέχθηκεν ὁ Χαλιφὲ ἐφέντης, διαχειριστῆς ὡς τότε τοῦ σουλτανικοῦ ναυστάθμου. Ἀπὸ τὸ ἀνέκδοτο ἕως τώρα, ἔγγραφο ποὺ ἔστειλεν ἡ Ὑψηλὴ Πύλῃ πρὸς τὸν «Καπουτὰν Πασᾶ» (3), γνωρίζοντάς του τὸ διορισμὸ τοῦ ὑφισταμένου του, μαθαίνουμε τὴν ἀκριβῆ χρονολογία τοῦ θανάτου καὶ τὴν τοποθεσία τοῦ τάφου τοῦ Ναῖμὰ :

«Κέλευσμα (4) πρὸς τὸν Καπουτὰν πασᾶ :

Ἐπειδὴ ὁ ἐντιμώτατος Ναῖμὰ ἐφέντης, οἰκονομικὸς ἔφορος τοῦ ἐγιαλετίου τῆς Πελοποννήσου, πέθανε, στίς 12 Σεπτεμβρίου 1128 (1716) καὶ τάφηκε στὸν «τουρμπέ» (5) τοῦ Κουρσουμλοῦ Τζαμί», στὴ γωνιά τοῦ «Μπόλσοκὰκ» τῆς Παλαιᾶς Πάτρας (6), ἀποφασίζουμε...»

ΑΒΡ. Ν. ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ

(1) Νομαρχία.

(2) «Ἱστορία» Ἀτὰ, τομ. 3, σελ. 41

(3) Ναύαρχος

(4) Ἐρμάριο 5, θυρίδα 12, ἔγγραφο 217

(5) Μαυσωλεῖο

(6) Στὸ ἔγγραφο ἀναφέρεται ὡς Ballo Padra !

ΑΓΙΑ ΛΑΥΡΑ

ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ

Προσκυνητάρι ἱερὸ θά μείνης τῆς φυλῆς μας,
Μοναστηράκι γραφικὸ, σὲ ὅλους τοὺς αἰῶνες.
Λαύρα, ναὲ τῆς λευτεριᾶς τῆς δοξασμένης γῆς μας
καὶ θάρρους θεῖα κιβωτὲ στοῦ Ἕθνους τοὺς ἀγῶνες !

Αἴγιον

ΣΩΤ. Ι. ΜΕΤΖΕΛΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΧΩΡΙΑΤΗΣ

ΕΙΚΟΝΕΣ ΤΗΣ ΖΩΗΣ

Χωριάφια καὶ ἀμπέλια εἶχεν ὁ μπάριμπα-Μήτσος, τόσα πού νά πορεῖ νὰ τὰ δουλεύει μόνος του μὲ τὸ μεγάλο του γυιό, τὸν καλὸ του γυιό, τὸν Ἄνδρέα. Γερὸς ὁ πατέρας, θεριὸ τὸ παιδί.

Ἦτανε μέρες, σὰν κεῖνες τοῦ φθινοπώρου πού, μὲ τὸ πέσιμο τοῦ ἥλιου, ξεκινούσαν, μὲ τ' ἄλλογο φορτωμένο κούτσουρα καὶ ξερόκλαδα, γιὰ τὴν ἐπιστροφή στὸ σπίτι, πού τοῦ φαινότανε τοῦ μπάριμπα-Μήτσου πὼς τὰ ἐξήντα χρόνια πού ἔσουρνε ἡ ράχη του, δὲν ἦσαν ὅλα δικὰ του, οὔτε τὰ μισά. Τὸ χωριάτικο μυαλὸ του, πλὴ ξεκούραστο ἀπὸ τὸ κορμί του, αἰσθανότανε σὰν κάποια θωπεΐα, ἕνα ἄγγιγμα γλυκὸ ἀπὸ σκέψεις ποῦμοιαζαν σὰν δόλφινκα πουλιὰ. Δὲν ἐκαμάρωνε μόνο τὸ γυιό του, ἔτσι ἀντρίκια πού τὸν προσπερνοῦσε στὸ περπάτημα, μὰ σὰν νάβλεπε πὼς ἐκεῖ πού ἔσβηνεν ὁ ἥλιος, κάτι ἀγτίδες του τοῦστελναν μηνύματα πού τὸν ἔκαναν νὰ τραγουδάει κατὶ παλιὰ τραγούδια λεβεντιάς.

Βέβαια ὁ ἥλιος κρυβότανε γοήγορα κάτω ἀπὸ τὶς μακρυνὲς θάλασσες, μὰ ὁ χωριάτης δὲν ἐστενωχωριότανε γι' αὐτό. Συνηθισμένο ἦτανε τὸ θέαμα γι' αὐτόν. Ἐβλεπεν ἄλλωστε τώρα ἀπὸ μακριὰ ἕνα λιγνὸ καπνὸ κάποιου σπιτιοῦ ν' ἀνεβαίνει στὰ ψηλά. Ἦξερε πὼς ἡ γυναῖκα του κεῖνη τὴν ὥρα ἐτοίμαζε τὴ συνηθισμένη μπιγούλη πού ὁ μπάριμπα-Μήτσος μὲ μπόλιμο κρασάκι τ' ἀμπελιοῦ του θὰ τὴν ἀπολάβαινε, μάλιστα ἔμπαινε στὸ σπιτικό του.

Τέσσαρα ἀπὸ τὰ παιδιά του—δυὸ καὶ δυὸ—ἦσανε μικρὰ ἀκόμη καὶ ἡ γυναῖκα του, ἔχροντας τῆς συνήθειες του, τᾶβαζε ἀπ' νορὶς νὰ πλαγιάζουν. Ὁ ἄλλος του γυιὸς πού σπούδαζε, γύριζε πάντα ἀργὰ στὸ σπίτι. Ἔτσι ὁ μπάριμπα-Μήτσος, μόνος του στὴν ἀρχή, μὲ τὴν παρέα τῆς γυναίκας του, πού ὅλο κατὶ εἶχε νὰ συγγυρίσει καὶ τοῦ καλοῦ του γυιοῦ, ἄρχιζε λέγοντας τὶς ἱστορίες καὶ τὰ χόρτάτα του.

Τί καλὴ πού εἶναι ἡ ζωὴ!

.....

Πὼς ὅμως ἔτσι ἄξαφνα ἄλλαξε ἡ ζωὴ τοῦ μπάριμπα-Μήτσου; Οὔτε χρόνια πέρασαν, οὔτε μέρες κᾶν. Σὲ μιὰ ἐγχειρισοῦλα ἀπάνω—ἕνα σπυράκι τόσο δὴ στὸ πόδι—ἔχασε τὸν καλὸ του γυιό, τὸν Ἄνδρέα. Σὲ τέσσαρες μέρες μέσα πάει κι' ἡ γυναῖκα του φλεβίτιδα λέει. Ὁ μπάριμπα-Μήτσος ὅμως ἦτανε ἄνδρας μὲ καρδιά. Τοὺς ἔκλαψε βέβαια, τοὺς ἔκλαψε πολὺ, μὰ ἡ δουλειὰ γι' αὐτὸν ἦτανε κατὶ σὰν χρῆος ἱεροῦ ἀνάγκη ἦτανε πού τὸν ἐκαλοῦσε σύντομα κοντὰ τῆς.

Πόσο ἀργοῦσε κεῖνη τὴ χρονιά νῶρθη ὁ χειμῶνας. Δεκέμβρης ἔμπαινε καὶ ὁ οὐρανός, ὕστερα ἀπὸ κατὶ ἄξαφνες νεροποντὲς, δλοκάθαρος, καλοῦσε τοὺς χωριάτες στὰ κτήματά τους. Πρώτη φορὰ πού παρακαλιότανε ὁ μπάρι-

μπα-Μήτσος νάργήσει νάρθει ὁ χειμῶνας. Καὶ τώρα ἀντίκρουε ξανὰ κείνες τὶς ὑστερνὲς ἡλιαχτίδες, γυρίζοντας στὸ σπιτικό του, ὀδηγώντας μόνος τὸ φορη-
τωμένο ἄλογό του. Μὰ κάτι βαρὺ στὸ στήθος του τοῦπνιγε τὴ φωνή. Τρεμού-
λιαξεν ἡ φωνή του καὶ στὸν ἀναστεναγμό του ἀκόμη.

Οἱ χωριανοὶ τὸν συμπονοῦσαν, αὐτὸς ὅμως ποτὲ δὲν ἔλεγε τὸν πόνο
του σὲ κανέναν. Κι' ὁ πόνος του ἦτανε ἀβάσταχτος. Ποιὸς νὰ ἐνδιαφερθεῖ
τώρα γιὰ τὰ παιδιά του, ποὺ ἔχασαν τὴ μάνα τους; Αὐτὸς τί νὰ πρωτοκυ-
τάξει! Ποιὸς νὰ τὸν βοηθήσει, ἔτσι εἰλικρινά, ἀφοῦ ἔχασε τὸν καλὸ του
γιό; Ὁ ἄλλος ποὺ ἐσπούδαζε, τὸ μόνο ποὺ τὸν ἐνδιέφερε ἦτανε νὰ ἀνήη
χρὲς καὶ πότε-πότε νὰ βάζῃ χέρι στὰ εἰσοδήματα.

Ἔτσι πικραμμένος καὶ βαρὺς ἄφινε πάλι τὸ βλέμμα του νὰ βυθισθεῖ
στὶς μακρινὲς τὶς θάλασσες ποὺ ρουφοῦσαν τοῦ ἡλίου τὸ θαῦμα. Ὡρα πολ-
λή. Κανένας ὅμως λιγνὸς καπνὸς δὲν τὸ ἀποσποῦσε. Ἡ φωτιά τοῦ σπιτιοῦ
του ἦτανε τώρα σβυστή. Μόνο κάτι σύγνεφα στὸν οὐρανὸ ποὺ δειλὰ-δειλὰ
ξεπρόβαλαν, δὲν ἤξερε κι' αὐτὸς ἀπὸ ποῦ, τοῦ φαινότανε πὼς ἔρχονται νὰ
καθίσουν στοὺς γερούς του ὅμους, Κι' ἔτσι νόμιζε πὼς τὰ γόνατά του λυ-
γίζουν· καὶ τὰ χρόνια του δὲν ἦσανε τώρα μόνο τὰ μισὰ παρὰ ὅλα δικά του.

KYP.....

ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ

Καλά κι ἄξια, Παρίσια καὶ Λονδίνα
μα εἶναι σ' ἀχνό, καπνό, χλαλοή πνιγμένα·
ἡ ζωὴ κατηφορίζει δίχως φρένα
καὶ σκαρφαλόνει ψηλά σαν γλυσίνα,

Χτίρια, κλησιές, παλάτια σαν κ' ἐκεῖνα
σια ὕψη, με βέλη φως νοσταλγημένα·
ἀδηφύγοι μινώταυροι τα τραῖνα,
σταθμοὶ κυψέλες μὲ ἀφτονία κηφήνα.

Καὶ πάντα θα βρεθεῖ μια Δωροθέα,
τὸ νῆμα που δε βγάζει γιὰ νὰ δόσει
στο θεοζάλιστο νιόφερτο Πυθέα.

—Πόθησα μια βυζαντινὴ κλησούλα,
γονατιστὴ καὶ ταπεινὴ Θεοδούλα—
Χαρά στον νόστου πανί που θα σώσει.

Κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ—ΞΕΝΑΚΗΣ

† ΠΕΤΡΟΥΛΙΑΣ ΔΑΝΙΗΛ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΑΡΓΟΛΙΔΟΣ, 1798—1872

Ὁ σπουδαῖος οὗτος κληρικὸς, ὡς συγγραφεὺς καὶ μεταφραστὴς ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ πρωτοτύπου, χειριστὴς τοῦ πεζοῦ καὶ ἐρρῶθιμου λόγου τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, ὡς διαπρεπὴς ἱεροκῆρυξ καὶ αὐστηρὸς μὲ πειστικότητα καὶ πρὸς ἑαυτὸν καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους Ἀρχιερεὺς Δανιὴλ Πετρούλιας, ἐγεννήθη ἐν Σιβίτση-Φενεοῦ τῆς Κορινθίας κατὰ τὸ ἔτος 1798 καὶ κατὰ κόσμον ὠνομαζέτο Δημήτριος. Δεκαετὴς τὴν ἡλικίαν ἀφιερῶθη εἰς τὴν Ἱερὰν Μονὴν Ταξαρχῶν Αἰγιαλαίας, ὅπου ἐκάθη μοναχὸς τὸ ἔτος 1809 καὶ μετωνομάσθη Δανιὴλ. Ἐν τῇ μονῇ ἔμαθε τὰ πρῶτα κοινὰ γράμματα τοῦ κατωτέρου τότε σχολείου.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην, ὡς ἡ προφορικὴ παράδοσις μαρτυρεῖ καὶ ἀνα ὑπάρχοντα χειρογράφα ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς μονῆς ἀποδεικνύουν, ἐν τῇ μονῇ ἢ ἐν Αἰγίῳ ἐδίδασκον τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα καὶ θεολογικὰ μαθήματα οἱ σοφοὶ διδάσκαλοι τοῦ γένους Παναγιώτης καὶ Εὐστάθιος Παλαμᾶς, παρὰ τοῖς ὁποίοις ἐμαθήτευσεν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα καὶ ὁ Δανιὴλ Πετρούλιας, ὅπως καὶ τόσοι ἄλλοι ἐκ τῆς μονῆς καὶ περιφερείας. Ἀπὸ τῆς μικρᾶς τοῦ ἡλικίας ἡσχολήθη καὶ μὲ τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε μεγίστην κλίσιν καὶ ἐπίδοσιν, εἶχε δὲ ἀντιγράψει ὁλόκληρον τὸ μουσικὸν σύστημα τῆς Ἐκκλησίας, ἀπ' ἀποφύτων μουσικοδιδασκάλους.

Τὰ γυμνασιακὰ μαθήματα δὲν εἶναι γνωστὸν ἂν ἠκολούθησαν ἢ συνεπλήρωσεν εἰς Ναύπλιον ἢ Ἀθήνας, γνωστὸν εἶναι ὅτι ἐπούδασε Θεολογίαν εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Ὀρθόγειον Πανεπιστήμιον, συντηρούμενος μὲ τὸν γλίτσκρον μισθὸν τοῦ ἱεροψάλτου ἢ τοῦ ἱεροδιακόνου. Ἐσπούδασεν εἰς μεγάλην ἡλικίαν καὶ εὐθὺς μετὰ τὴν ἐκ τοῦ πανεπιστημίου ἀποφοίτησίν του ἀπεστάλη παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου εἰς Μάντζεστερ τῆς Ἀγγλίας, ὡς ἐφημέριος τῆς ἐκεῖ Ἑλληνικῆς παροικίας, ὅπου παρέμεινε περὶ τὰ δέκα ἔτη, μεγάλως ἐκτιμώμενος παρὰ τῶν ὁμογενῶν. Εἰς μίαν σωζομένην εἰσέτι σιγαροθήκη ἐπάσχει ἡ ἐξῆς ἀφιέρωσις: «Τῷ Σφ' Ἀρχιμ. Δανιὴλ Πετρούλια, οἱ ἐν Μάντζεστερ ὁμογενεῖς κατὰ τὴν ἀναχώρησίν του, ὡς τεκμήριον σεβασμοῦ καὶ εὐαρεσκείας διὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων του κατὰ τὴν ἐννεαετὴ διαμονὴν του, μεθ' ἑκατὸν λιρῶν στεφλινῶν, δῶρον προσφέρουσιν. Ἰούνιος 1859». Εἰς τὴν πρώτην σελίδα τοῦ παρὰ τοῦ Δανιὴλ Πετρούλια μεταφρασθέντος βιβλίου τοῦ Ἀγγλου Δομνίνου Μακωνσλάνδου «Λόγοι ἐν λίθοις» γίνεται ἀφιέρωσις παρὰ τοῦ μεταφραστοῦ «Τοῖς ἐν Μαγκεστρίτζ παρεπιδημοῦσι φιλομοῦνοις καὶ φιλοχρίστοις Ἑλλήσιν εἰς μνημόσυνον τῆς μετ' αὐτῶν ἐπὶ δεκαετίαν ὄλην ἀναστροφῆς καὶ συμβιώσεως κ.τ.λ.» Δεδομένου δ' ὅτι μετὰ τὴν ἐκ τῶν σεισμῶν καταστροφὴν τῆς Παλαιᾶς Κορίνθου τὸ ἔτος 1858, τὸ ἐπόμενον ἔτος 1859 ἀπεστάλη παρὰ τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ ὁμογενῶν ὁ Δανιὴλ Πετρούλιας μὲ

πάμπολα εἶδη διὰ τοὺς σεισμοπαθεῖς καὶ τὰ διένειμεν, συμπεραίνομεν ὅτι εἰς Μαγχεστρίαν ἀπεστάλη τὸ ἔτος 1849 ἢ 1850.

Ἀμέσως μετὰ τὴν ἐξ Ἀγγλίας κάθοδόν του διωρίσθη ἱεροκῆρυξ Ἀττικῆς καὶ παρέμεινεν τοιοῦτος μέχρι τοῦ 1867, ὁπότε ἐχειροτονήθη Ἀρχιεπίσκοπος Ἀργολίδος. Ἦτο τύπος αὐστηρᾶς φυσιογνωμίας ἀπὸ τῆς μικρᾶς του ἡλικίας. Ἡ αὐστηρότης του καὶ ἡ μετ' ἄκρας δικαιοσύνης καταδίωξις τοῦ ἐγκλήματος ἔχει μένει παροιμιώδης, διότι καὶ μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τῆς ἄκρας δικαιοσύνης παρουσίαζε τὴν χριστιανικὴν ἐπιείκειαν μὲ τὴν ἀνωτερότητα τῆς ἐκ τῆς εὐσπλαγχνίας χάριτος. Εἰς ἓν ἐντυπον ἀφορῶν τὴν Μονὴν Ταξιαρχῶν ἐπιγραφόμενον «Οἰκονομικαὶ φλυαρίαι», ἀγνώστου συγγραφέως, εἰς σελίδας 63, ἀναγράφεται μετὰ ξὺν ἄλλων «Ἀριστα ἐγνωρίσαμεν τὸν μακαρίτην Δανιὴλ Ἀργολίδος. Ἦν δίκαιος καὶ εὐεργετικὸς τοῖς προσερχομένοις αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ γιγνώσκουσιν καὶ δυναμένοις οἰκονομεῖν τὸν ὀλίγῳ βαρὺν αὐτοῦ τρόπον. Ἦν δὲ συνάμα ὁ μακαρίτης καὶ κατὰ τῶν ὀπωσθήποτε θελόντων λαβεῖν τι παρ' αὐτοῦ βιαίως ἢ δολίως διώκτης ἀδυσώπητος καὶ μέχρι συμκρολογίας ἀκριβής. Κλαπεῖσάν ποτε ἀπ' αὐτοῦ ἀμνάδα ὑπὸ τινος χωρικοῦ ἐκ Μανρικίου, μετὰ δεκαπενταετίαν ἀπῆλθε δικαστικῶς « δ ί κ ο υ ρ ι ν » ἥτοι δις τοῦ ἔτους κειρομένην. Κερδήσας δ' ἐφεξῆς τὴν δίκην, ἐδώρησατο τῷ ἀντιδίκῳ πάντα».

Εἶχε σύνδεσμον μετὰ τῆς μονῆς τῆς μετανοίας του καὶ παρήκολούθη καὶ ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν καὶ ἀπὸ τὰς Ἀθήνας καὶ ἀπὸ τὸ Ναύπλιον τὰ ἐν αὐτῇ γινόμενα, μεγάλως δὲ ἐξετίμα τὸν ἡγούμενον Νικόδημον Νικολαΐδην. Εἰς τὸ ἀναφερθὲν βιβλίον τοῦ ἀγνώστου συγγραφέως εἰς σελίδα 64 ἀναγράφεται. «Τὸ ἔτος 1868 ἐνόσει ἐν Πάτραις δεινῶς ὁ Νικόδημος, μαθὼν δ' ὁ μακαρίτης Ἀργολίδος, ἔγραψεν αὐτῷ πάραυτα νὰ μεταβῇ εἰς Εὐρώπην καὶ αὐτὸς ἀναλαμβάνει τὴν δαπάνην.

Ἦτο δεινὸς ἐκκλησιαστικὸς ὁῦτως, ὁμιλῶν προχείρως καὶ πάντοτε ἀπὸ μνήμης καὶ ἔνεκεν τῆς αὐστηρᾶς του φυσιογνωμίας εἶχε μεγίστην πειθὴν. Γνώστης ξένων γλωσσῶν καὶ ταξινόμος ἐπιτυχῆς τῆς συγγραφικῆς ἔλξης εἰς ἔμμετρον καὶ πεζὸν λόγον τῆς Ἑλληνικῆς λογοτεχνίας. Τοῦτο ἀποδεικνύουν αἱ συγγραφαὶ του, ὅπως εἶναι ἡ ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου Πέτρου, ἐπισκόπου Ἀργους, τὴν ὁποίαν καὶ κατὰ τὸν ὁρθὸν θαυμασιῶς ἐπιστηματοποίησε καὶ εἰς τὸν κανόνα ἐπιδεξίως ἐτακτοποίησεν, ὥστε ἡ ἀκροστιχὶς νὰ παρουσιάξῃ τὸ ὄνομα τοῦ συνθέτου τῆς ἀκολουθίας (αργολίδος δανιὴλ πετρουλίας). Ἡ ἀκολουθία αὕτη ἐνεκρίθη παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ ἐξεδόθη τὸ ἔτος 1870. Ἐπίσης ἐπιτυχῶς ἔχει μεταφράσει ἐκ τοῦ πρωτοτύπου Ἀγγλικοῦ τὸ σπουδαῖον ἔργον «Λόγοι ἐν λίθοις» τοῦ Ἀγγλοῦ Δομινίκου Μακωνσλάνδου τὸ 1867, εἰς γλῶσσαν μᾶλλον ἀρχαΐζουσαν, ὡς ἐσυνηθίζετο τότε. Περὶ τῆς μεταφράσεως ταύτης ἔγραψεν ὁ Ἀναστάσιος Διον. Κυριακὸς τρεῖς σελίδας εἰς τὴν ἐφημερίδα τῶν Φιλομαθῶν τῆς 20 Ὀκτωβρίου 1867 ἀριθμ. 648. Μετὰ ξὺν τῶν ἄλλων γράρει: «Ὁ μεταφράσας αὐτὸ νῦν ἀρχιεπίσκοπος Ἀργολίδος Δανιὴλ Πετροῦ

μίας είναι πολλῶν ἐπαίνων ἄξιος. Ὡς εἶναι βέβαιος ὅτι μεγάλως ὠφέλησε τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τῆς μεταφράσεώς του ταύτης καὶ ὅτι τὸ βιβλίον αὐτοῦ θὰ στηρίξη πολλῶν εὐσεβῶν τὰς ταρассομένας συνειδήσεις, χρησιμεῦον ὡς ἰσχυρότατον ὄπλον κατὰ τῶν προσβολῶν κατὰ τῆς Γραφῆς καὶ γινομένων ἐν ὀνόματι δῆθεν τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν».

Αἱ συγγραφαὶ του ἀποδεικνύουν πολυμελετημένον ἄνθρωπον, ἔχοντα ἀφομοιώσει τὰ παρ' αὐτοῦ μελετηθέντα.

Ἀρχιεπίσκοπος Ἀργολίδος ἐχειροτονήθη τὸν Ἰούλιον τοῦ 1867, ποιμένας ἐπὶ πενταετίαν καλῶς τὴν ἐμπιστευθεῖσαν αὐτῷ ποιμνὴν καὶ ἀπέθανε τὸν Νοέμβριον τοῦ 1872 εἰς Ναύπλιον. Τὰ ὅσα του ἔχουν μεταφερθῇ εἰς τὴν μονὴν Ταξιαρχῶν καὶ εὐρίσκονται ἐν τῷ αὐτῷ τάφῳ μετὰ τῶν ὁσίων τοῦ παρ' αὐτοῦ ἐκτιμωμένου Νικοδήμου Νικολαΐδου.

Λύγιον.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Ἱερεὺς ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ. Χρ. Παπαοικονόμου «Ὁ πολιοῦχος τοῦ Ἀργους Ἅγιος Πέτρος». Βιβλιογραφικὰ σημειώματα τῶν Σων Μητροπολιτῶν Δημητριάδος κ. Ἰωακείμ καὶ Ἀργολίδος κ. Ἱεροθέου καὶ τῶν κ.κ. Ν. Φέτση καὶ Περιάνδρου Θεοδοσίου, διεκηγόρου ἐν Κιάτῳ. Χειρόγραφα βιβλιοθήκης Ἱερᾶς Μονῆς Ταξιαρχῶν καὶ Ἀλόγοι ἐν λίθοις» μετάφρασις ἐκ τοῦ Ἀγγλικοῦ 1867. Ἐφημερίς Φιλομαθῶν ἀριθ. 648.

ΘΡΗΝΗΜΑΤΑ

Ἔσβυσες κόρης ὄνειρο—στεφάνι.
...Παράστεκε στὸ προσκεφάλι ἐκεῖνου
καὶ σφίγγοντας τὸ χέρι του ἐθρήνου
τὸ χαμό του... Μὴν κλαῖς σύ. Φτάνει.

Πλάϊ του ζωντανὸ λιβανιστήρι
οἱ ἀναστεναγμοὶ της, χλωμὰ λουλούδια
τὰ δάκρυα, κι' ἡ δέηση τραγούδια
ἀντάμα πᾶν στὸ κοιμητήρι...

Γέλοιο ἀχνό, τῆς κοπελίδας στολίδι,
χαραυγὴ ἀπρόσκλητη! Αἰώνια παλάτια
σ' ἀνίδεα καρδιά, λάμψη στὰ μάτια.
Θάρθη ὁ νηὸς ἀπ' τὸ ταξεῖδι.

Φιλάει τὰ πόδια ἢ θάλασσα κι' ἐκεῖνα
τὰ γλυκομίλητα φιλιὰ φιλοῦνε
νεκρὸ τὸ ταξειδιάρη. Τῆς μηνοῦνε:
μὴν καρτερεῖ... Ἀχ τώρα θρήνα!

ΒΑΣΩ Ν. ΚΑΡΑΛΗ

ΤΑΡΑΧΗ ΓΑΛΗΝΗΣ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Τὸ καφενεδάκι ἦταν ἀληθινὰ χαριτωμένο· ὁ ἥλιος ἔλουζε τὰ λιγοστὰ τραπέζια του καὶ τὶς καρέκλες του, τὰ σπουργίτια τσιτσιρίζαν στὰ δυὸ πεύκα του καὶ τὰ παιδάκια καὶ τὰ μωρὰ μὲ τὶς γκουβερνάντες τοὺς καὶ τὶς νταντάδες τοὺς πότε παιγνιδιάριζαν τρελλὰ καὶ πότε τὰ στρογγυλὰ μουτράκια τοὺς θολώναν ξαφνικὰ καὶ βάζαν τὰ κλάματα.

Τὸ καφενεδάκι ἦταν ἀληθινὰ χαριτωμένο· μόνο ποὺ ἀπ' τὴν ἀπέναντι μεριὰ μιὰ νεόχτιστη τεράστια πολυκατοικία, ἀληθινὸ μεγαθήριο, μὲ τὴ γκρίζα φάτσα της, τὶς λουλουδοφυτεμένες βεράντες της (μέτρα μᾶκρος ἢ καθεμιά) καὶ τὴν pergolla στὴν ταράτσα, τοῦ ἔκοβε τὸν ἀέρα καὶ τὸ στενοχώρευε μὲ τὴ δυσάρεστη προστασία της.

Τὸ γκαρσόνι (ἄσπρη μπλούζα μὲ σκισμένα μανίκια) πότε-πότε ἔμπηγε μιὰ φωνή· ἔναν βαρὺ-γλυκόο! ἢ μιὰ βανίλια! καὶ σέρβιζε τοὺς πελάτες, καλοθρεμένους ἀστούς καὶ παχειὲς γκουβερνάντες.

Ἐντύπωση στὸ μονότονο αὐτὸ σύνολο κάναν δυὸ γυναῖκες ποὺ καθόντουσαν μαζύ. Ἡ μιὰ ἦταν γερασμένη μὲ φάτσα κίτρινη ποὺ πέταγαν αὐθάδικα τὰ ζυγωματικά. Φοροῦσε μαῦρα γυαλιὰ καὶ μαῦρα ροῦχα. Ἡ ἄλλη, νέο κορίτσι, κί' αὐτὸ μαυροντυμένο, ἀδύνατο μὲ μάτια ἄχρωμα καὶ λύπημένα (ἔτσι φαίνονταν στὴν ἀρχή), κρατοῦσε τὴν ξεβαμμένη μαύρη τσάντα της σφιχτά.

Κ' ἡ δυὸ κοιτοῦσαν ἀφηρημένες μὲ βλέμμα θολὸ τὴν πλούσια πολυκατοικία ποὺ ὀρθωνόταν λίγα βήματα μακριὰ τοὺς· πότε-πότε ἀνοίγαν τὸ στόμα τοὺς νὰ ποῦν μιὰ λέξη, καὶ πότε κούναγε τὸ κεφάλι ἡ μιὰ καὶ πότε ἡ ἄλλη καὶ πάλι βυθίζονταν στὴν τραγικὴ σιωπὴ τοὺς.

Ἄν πρόσεχες καλὰ τὴ νέα κοπέλλα, θὰ διάκρινες ἔχνη δημοφιλείας στὸ εὐγενικὸ καὶ λιπόσαρκο πρόσωπό της· καὶ τὰ μάτια της ἂν πρόσεχες πάλι, πότε ἄβλεπες λυπημένα, πότε μέσα τοὺς κυριαρχοῦσε ὁ φόβος, πότε ἔλαμπαν καὶ τὸ μῖσος ζωγραφιζόταν καταφάνερο κ' ὕστερα πάλι θόλωναν καὶ βυθίζονταν στὴ λύπη καὶ τὴν ἀνοησία τοὺς.

Ἐνα ξανθόμαλο ἀγοράκι τὶς εἶχε πλησιάζει καὶ τὰ γαλανὰ ματάκια του ἦταν καρφωμένα ἀπάνω τοὺς μὲ μέγιστη ἀπορία· τέτοιες ἐκφράσεις πρῶτη φορὰ ἔβλεπε σ' ἀνθρώπινα πρόσωπα κ' ἡ μικρὴ ψυχούλα του ταραζόταν παρὰ ξένα στὸ νήπιο ἀκόμη κορμί.

—Leonida! komm hier! ξεφώνισε ἡ γερμανίδα γκουβερνάντα του, μὰ αὐτὸ οὔτε ἄκουσε τίποτα· ἐξακολουθοῦσε νὰ τὶς κοιτάζει ἐπίμονα καὶ χρειάστηκε νὰ σηκωθεί αὐτὴ καὶ νὰ τὸ τραβήξει μὲ τὴ βία, μὰ αὐτὸ καὶ πάλι γριζε τὸ κεφαλάκι του καὶ τὶς κοιτοῦσε μὲ ὑπομονή.

Αὐτὲς δὲν ἔνοιωσαν τίποτα ἀπ' ὅλα αὐτά· τὰ μάτια ἦσαν νεκρά!

Ἡ ὥρα περνοῦσε ἡρεμῇ, γαλήνιᾳ....

Ἡ δὺὸ γυναῖκες τώρα εἶχαν νευριάσει σὰ νὰ περίμεναν κάτι πὺδ δὲν ἔρχόταν. Ἡ γορή ἵπε κάτι στὴ νέα, αὐτὴ κούνησε τὸ κεφάλι καὶ σὰν αὐτό-ματο σηκώθηκε, διάσχισε τὸ δρόμο, μπῆκε στὴ μεγαλόπρεπη πόρτα.... σὲ δὺὸ λεπτά βγήκε καὶ γύρισε ἀμίλητη στὴ θέση της.

Κ' ἡ ὥρα περνοῦσε....

Σὲ μιὰ στιγμή ἓνας κομπῶς κύριος φάνηκε στὴν πόρτα τῆς πολυκατοικίας. Ἡ δὺὸ γυναῖκες σκίρτησαν· ἡ νέα ἔκανε νὰ σηκωθεί μὰ ξανακάθησε, ἡ γορή τὴν ἔσπρωξε, τῆς μίλησε ἐπιτακτικὰ κι' αὐτὴ ξεπετάχτηκε, ὥρμησε...

Ἐνας κρότος τάραξε τὴ γαλήνη.

Ἡ γερμανίδα φώναξε: *Um gottes Willen!* κι' ἔσφιγγε τὸ μικρὸ στὴν ἀγκυλιά της, ἡ ντανιάδες στρίγγλιζαν ὑστερικά καὶ τὰ μικρὰ βλέποντας τὴ φασαρία οὔρλιαζαν χωρὶς νὰ ξέρουν κι' αὐτὰ γιατί.

Τὸ ἀνθρώπινο κορμὶ κλονίστηκε, ἔφερε τὸ χέρι στὴν καρδιά καὶ κατακύλισε ἀνάσκελα· τὸ μαργαριτάρι φωτισμένο ἀπ' τὸν ἥλιο ἔλαμπε στὴν ἀκριβῇ γραβάτα....

Ἡ γορή—μάννα οὔτε κουνήθηκε ἀπ' τὴ θέση της, κοίταξε μπροστὰ μὲ τὰ θλιμμένα μάτια της... γαλήνια, μοιρολατρικά....

ΜΙΑΤΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΗΣ

ΑΓΡΟΤΙΚΟ

Μᾶς ψόφησε τὸ ἄψύ μας τὸ μουλάρι
καὶ πάει! Συφάμελοι το κλάψαμε
τοῦ σπιτικοῦ μας τ' ἄξιο στηλωτάρι
καὶ μόνο μαῦρα δὲν τὰ βάψαμε.

Μᾶς ψόφησε τὸ ἄψύ μας τὸ μουλάρι
καὶ πάει! Στοῦ κήπου μας ἐσκάψαμε
τὴν ἄκρη μὲ κασμᾶ καὶ μὲ ξινάρι
καὶ κλαίγοντας πικρὰ τὸ θάψαμε.

Καὶ μείναμε οἱ φτωχοὶ χωρὶς ἀγῶγι
κι' ἔμεινε ἔρμο κι' ἄδαιο τὸ κατῶγι
κι' ἔμεινε ἀφτιαγο τὸ στάρι μας...

—Δὲν ἦταν, Θέ μου, κάλλιονες ἐμένα
νάστελνες καὶ νὰ μ' ἔπερνες, ὠϊμένα!
πὲρι πὺδ πήρε τὸ μουλάρι μας;

Πάτρα, 20 Μάρτη 1940

ΝΤΙΒΑΣ ΚΑΡΑΣ

ΤΑ ΚΑΛΑΝΤΑ ΤΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ

ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ ΑΧΑΪΑΣ

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ κάλαντα ποὺ συνήθως ἀπὸ χρόνια τραγουδιοῦνται στὰ χωριά καὶ στὶς πολιτεῖες τῆς Ἑλλάδος τὴν ἡμέρα τῆς γιορτῆς τοῦ Λαζάρου, διατηρεῖται ἀκόμα σὲ μερικά χωριά τοῦ ἄλλοτε δήμου Φαρῶν τῶν Πατρῶν καὶ τραγουδιέται ἐκεῖ τὸ παρακάτω ποίημα εἰδικὰ γιὰ τὴ γιορτὴ τοῦ Λαζάρου. Παρέες ἀπὸ μεγάλους τὴν ἡλικία χωριανούς τὸ βράδυ τῆς παραμονῆς τοῦ Λαζάρου, γυρίζουν, τέσσαρες ἕως πέντε καβάλλα στ' ἄλογά τους ἢ κάθε παρέα, ἀφοῦ σκοτιδιάσει, ἀπὸ σπῖτι σὲ σπῖτι, στὸ χωριό τους καὶ στὰ κοντινὰ χωριά καὶ τραγουδοῦν τὰ ἰδιόρρυθμα αὐτὰ κάλαντα στὴ γιορτὴ τοῦ Λαζάρου. Ἔχουν δεμένο στὸ κεφάλι, ὅλοι τους ἀνεξαιρέτως, ἀπὸ ἓνα μαντήλι κάτασπρο. Τὰ ἰδιόρρυθμα αὐτὰ κάλαντα ἔχουν ὡς ἐξῆς :

Ἐδῶ διαβαίνει ὁ Λάζαρος, ἐδῶ καλησπερίζει
Χίλια καλησπερίσματα ἐφέτος καὶ τοῦ χρόνου.

—Ἐγὼ ἔχω πολλοὺς υἱοὺς, γιὰ ποιὸν υἱό μου λέτε ;
—Γιὰ κεῖνον τὸν μικρότερο, τὸν μωσχαναθρεμένο,

Ποῦ μοῦ τὸν δέρνει ὁ δάσματος μετὰ τῇ χρυσῇ του βέργᾳ.
Τὸν δέρνει κι' ἡ δασκάλισσα, μετὰ τρία κλωνάρια μόσχο.

—Παιδί μου ποῦν' τὰ γράμματα, παιδί μου, ποῦν' ὁ νοῦς σου;
—Τὰ γράμματα εἶν' στὸ χαρτί, κι' ὁ νοῦς μου πέρα διάβη.

Στοὺς κάμπους πιάνουν τοὺς λαγούς, στὰ πλάγια τὰ περδίκια.
Τό 'να τὸ πάει τῆς μάννας του, τ' ἄλλο τῆς ἀδερφῆς του.

Τὸ τρίτο τὸ καλύτερο τῆς ἀγαπητικίᾳς του.
Γυρεύει γιὰ νὰ παντρευτῇ, γυρεύει γιὰ νὰ πάρη.

Γυρεύει τὸ γριβάλογο, μετὰ σέλλα στὸ λιβάδι.
Γυρεύει τ' ἄστρο πρόβατα, καὶ τὸ φεγγάρι γίδι.

—Κόρη, δὲν εἶναι ἔμορφη, κόρη, δὲν εἶναι κι' ἄσπρη.
—Θέλεις νὰ εἶμαι ἔμορφη, θέλεις νὰ εἶμαι κι' ἄσπρη ;

Στείλε κάτω στὴ Βενετιά, στὸ φοβερὸ παζάρι,
Νὰ ἰδῇς πὼς εἶν' οἱ ἔμορφες, νὰ ἰδῇς πὼς εἶναι κι' ἄσπρες.

Καὶ ἐπακολουθοῦν τέλος τὰ γνωστὰ καὶ κοινὰ σὲ ὅλα τὰ κάλαντα ὅλων τῶν ἑορτῶν δίστιχα :

Σ' αὐτὸ τὸ σπῖτι ποῦρθαμε, πέτρα νὰ μὴ ράιση
Κι' ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ χρόνια πολλὰ νὰ ζήσῃ

Οἱ κάτοικοι τῆς ἀνωτέρω περιφερείας, στὶς παρέες ποὺ λένε τὰ κάλαντα αὐτὰ τοῦ Λαζάρου καὶ ποὺ ἄθελά τους συνεχίζουν τὴ παράδοσι τοῦ τόπου των, πληρώνουν τοὺς ἀνεκτίμητους κόπους των, κατὰ παλαιὰν συνήθειαν, εἰς χορῆμα καὶ σπανιώτατα εἰς αὐγά.

ΕΡΙΝΕΟΣ

ΕΛ. Κ. ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΙΣΙΝΗΡΗ

ΕΓΓΡΑΦΑ ΕΚ ΠΑΤΡΩΝ ΑΝΕΚΔΟΤΑ

φίλτατε, ἄκρε, καθαρὲ καὶ παντοτινὲ πιστότατε φίλε καὶ γείτων δελεγάτε Ζακύνθου, κύρ. στάμε χαλκιοπούλε, φιλικῶς σὲ ἀκριβοχαιρετῶ.— μετὰ τὴν ἐρωτήσιν τῆς καλῆς φιλικῆς ὑγείας σου, σοῦ φανερώνω πῶς προτιέτρα σὺς ἐγράψαμεν διὰ τὸν μαδὲν τοῦ τζοάννε μακρῇ Ζακυνθίου ὁποῦ διαφέρεται μὲ τὸν βασιλικὸν ῥαγιαὶν φώτην Κισινήρην καὶ ἐνεργεῖ διὰ νὰ πειράξῃ τὸν αὐταδελφόν του ὁποῦ εὐρίσκεται αὐτοῦ εἰς Ζακύνθον.— διὰ τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν ἐγράψαμεν καὶ εἰς τὸ σενᾶτον εἰς κορφούς, καὶ μᾶς ἦλθεν ἀπόκρισις ἀπὸ τὸν πρίγκιπα κύρ. γεώργιον σπυρίδωνα θεοτόκην παμφίλτατον φίλον μας, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐλάβομεν ἀπόκρισίν σας, ἰδοὺ περικλείομεν τὴν κόπιαν τοῦ φιλικοῦ γράμματος τοῦ εἰρημένου πρίγκιπος, στέλλοντες μαχοὺς πεξοδόμον εἰς τὰ αὐτόθι μὲ τὸν ὁποῖον προσμένομεν φιλικὸν σας ἀποκριτικὸν διὰ τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν διὰ ὅ,τι κατορθώσετε, χαροποιούντές μας μὲ τὴν εἰρησιν τῆς ἀγαθῆς σας ὑγείας προσέτι, καθὼς ἡμεῖς ἐδὼ φροντίζομεν διὰ τὴν ἀνενοχλησίαν καὶ ἄνεσιν τῶν σουδίων σας, ἔτσι ἐλπίζομεν ὁποῦ καὶ ὁ αὐτόθι αὐτάδελφος τοῦ ἄνωθεν φώτη Κισινήρη καὶ οἱ λοιποὶ εἰς τὰ αὐτόθι βασιλικοὶ ῥαγιαδες νὰ μὴν δοκιμάζουν καμμίαν πείραξιν ἢ ζημίαν ἀδίκως καὶ παραλόγως.— ταῦτα φιλικῶς καὶ ὁ ὕψιστος θεὸς νὰ σᾶς ὁδηγῇ εἰς τὴν εὐθειαν ὁδὸν τῆς ἀληθείας.— 1803 Ἰουνίου 2. Παλ: Πάτραι.

[Σφραγὶς καὶ ὑπογραφή τουρκιστί. Ἡ οἰκογένεια Κισινήρη ἐσώζετο ἐν Ζακύνθῳ μέχρι τέλους τοῦ παρελθόντος αἰῶνος.]

Παμφίλτατε, ἄκρε καὶ καθαρὲ, παντοτινὲ πιστότατε φίλε καὶ γείτων δελεγάτε τῆς Ζακύνθου κύρ. σπυρίδων, τὴν εὐγένειάν σας φιλικῶς ἀκριβοχαιρετούμεν, ἐρωτώντες διὰ τὴν φιλικὴν ἀγαθὴν ὑγείαν σας.— τὸ φιλικὸν σας ἀποκριτικὸν σεσημειωμένον εἰς τὰς 3 τοῦ τρέχ. μηνὸς ἐλάβομεν καὶ τὰ γράφόμενα καλῶς ἐκαταλάβαμεν, μάλιστα διὰ τὸν γενικὸν νόμον, κατὰ τὸν ὁποῖον ὁποῖος ζητεῖ νὰ λάβῃ, πρέπει νὰ πηγαίνει εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον ὁποῦ εὐρίσκεται ἐκεῖνος ὁποῦ τὸν ζητεῖ νὰ πληρώσῃ. αὐτὸς ὁ νόμος καλῶτατα μᾶς εἶναι γνωστός, ὅμως ἐπειδὴ καὶ ὁ Ἰωάννης βλάσης ἔχει δοσμένον ὑποσχετικὸν γράμμα μὲ τὸ ὁποῖον ὑποχρεώνεται διὰ νὰ ἀποκριθῇ εἰς ὅ,τι ἀκολουθήσῃ εἰς τὸν βασιλικὸν ραγιαὶν φώτην Κισινήρην, καὶ τὰ ἄσπρα ὁποῦ ζητεῖ ὁ καραϊωάννης τὰ ἔχει εἰς χεῖράς του ὁ βλάσης, διὰ τοῦτο ἐγράψαμεν διὰ νὰ εἰθῇ νὰ θεωρήσῃ τὴν διαφορὰν αὐτὴν μὲ τὸν ἐπίτροπον τοῦ καραϊωάννου, καὶ ἂν ἀποδείξῃ πῶς ἔχει δίκαιον νὰ κρατήσῃ διὰ πάντα, εἰ δὲ καὶ τὸ δίκαιον εἶναι τοῦ καραϊωάννου, νὰ τὰ ἐπιστρέψῃ πρὸς τὸν ἐπίτροπόν του.— λοιπὸν ἐπειδὴ καὶ γράφετε διὰ τὸν ἄνωθεν γενικὸν νόμον, σὰς λέγομεν καὶ ἡμεῖς, ὅτι γενικώτατος νόμος εἶναι, ὁποῦ κάθε ἐχλίτρετης καὶ τιμημένος νὰ φυλάττῃ

τὴν ὑπογραφὴν τοῦ καὶ νὰ τὴν διαφεντεύῃ, καὶ κατὰ τὴν ἐνυπόγραφόν τοῦ ὑπόσχεσιν νὰ πράττῃ ἀπροφασίστως, καὶ κανένας νόμος βέβαια δὲν ἀναιρεῖ τὴν ἔγγραφον ὑπόσχεσιν, καὶ ὅποιος κάμνει ἄκυρον τὴν ὑπογραφὴν τοῦ καὶ ἀθετεῖ τὴν ἔγγραφον τοῦ ὑπόσχεσιν, ὁποίας ὑπολήψεως πρέπει νὰ ἦναι, εἶπε τέ το φιλαλήθως. Μὲ ὅλα αὐτά, ἐπειδὴ καὶ εὐρέθῃ εὐλογον διὰ νὰ ἔλθῃ εἰς τὰ αὐτόθι ὁ βασιλικὸς ραγιάς, τὸν ἐπροστάξαμεν ὁποῦ ὁ ἴδιος νὰ ἔλθῃ, ἀνίσως καὶ τὸν συγχωρῶν αἱ ὑποθέσεις τοῦ, εἰ δὲ καὶ τὸν ἐμποδίζουσι καὶ εἶναι ἀναγκαῖα ἡ ἐδῶ παρουσία τοῦ, νὰ διορίσῃ βεκίλην τοῦ διὰ νὰ θεωρηθῇ αὐτὴ ἡ διαφορὰ καὶ νὰ λάβῃ τέλος. ὅθεν καθὼς εἶναι δίκαιον καὶ νόμιμον πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἡ ὑπόθεσις χωρὶς φιλοπροσωπίαν καὶ χωρὶς μνησικακίαν καὶ διὰ τὰ δύο μέρη, καὶ κατὰ τοὺς γενικοὺς νόμους νὰ φυλαχθῇ ἀμετάτρεπτος ἡ ἔγγραφος ὑπόσχεσις τοῦ βλάση καὶ νὰ πληρώσῃ τὰ ἄσπρα ὁποῦ ἔχει εἰς χεῖράς τοῦ, ὁποῦ ἦσαν τοῦ καραϊωάννου καὶ τὰ ζητεῖ τώρα μὲ μέσον τοῦ βακίλη τοῦ καὶ νὰ πληρώσῃ καὶ ὅλα τὰ ντάνα, καὶ καθὼς μᾶς γράφετε, νὰ φυλάττωνται διὰ πάντα στερεὰ αἱ ἐνέργειαι τῆς δικαιοσύνης τόσοι εἰς τοὺς βασιλικοὺς ραγιαδες, ὥσάν καὶ εἰς τοὺς σουδιτοὺς τῆς δεπούπλικας σας, σὰς βεβαίονομεν, ὅτι καὶ ἡμεῖς τὸν ἴδιον ζῆλον ἔχομεν καὶ ἀγρύπνως φροντίζομεν, ὁποῦ νὰ μὴν ἀκλουθῇ ζημία ἀδίκως καὶ παραλόγως εἰς κανένα ἀπὸ τοὺς ἄνωθεν κοινούς.— προσμένομεν νὰ μᾶς πληροφορήσετε διὰ τὸ τέλος αὐτῆς τῆς διαφορᾶς, ὅτι λογιῆς ἀκολουθήσῃ, μὲ τὴν φανέρωσιν τῆς ἀγαθῆς σας ὑγείας.— ταῦτα καὶ τὸ τέλος σας εἶη παρὰ θεοῦ ἀγαθόν.— 1803 δεκεμβρίου 10. παλαιαὶ πάτραι. [ὑπογραφὴ τουρκιστὶ καὶ σφραγίς.] Ἀχμὲτ ἀγῶς ἀδελφὸς τοῦ βελῆ δὲ σουλτάν κεχαγιασῇ βοεδόδας παλαιᾶς πάτρας.

Φίλτατε, πιστότατε, ἄκρε καὶ καθαρὲ φίλε καὶ γείτων δελεγάτε ζακύνθου σιὸν σπυρίδων, φιλικῶς σὲ χαιρετῶ. ἐρωτῶ διὰ τὴν φιλικὴν μου ἀγαθὴν σου ὑγείαν. μετὰ τοὺς φιλικοὺς χαιρετισμοὺς φανερώνομεν, ὅτι ἐλάβομεν τὸ φιλικόν σας ἀποκριτικόν καὶ εἶδαμεν τὰ ὅσα εἰς πλάτος γράφετε διὰ τὴν διαφορὰν τοῦ βασιλικοῦ ῥαγιά φῶτη Κισινήρη, διὰ τὸν ὁποῖον μαδὲν σὰς γράφει εἰς πλάτος ὁ ἄκρος μας φίλος σιὸν Κόνσολος ῥῶσος καὶ διὰ τοῦτο μὲ συντομίαν σὰς γράφομεν, ὅτι καθὼς εἶναι γνωστὸν εἰς ὅλους, ὁ ἄνωθεν ῥαγιάς φώτης ἀπὸ ἀπλότητά τοῦ ἐμποδίσθη εἰς αὐτὸν τὸν μαδὲν καὶ ἐγελάσθη καὶ τραβίζει τόσα βάσανα ἐξ αἰτίας ἐκείνων ὁποῦ τὸν ἀνακάτωσαν, διὰ τοῦτο κατὰ νόμους δίκαιον εἶναι νὰ μὴ μείνῃ ζημιωμένος ἀδίκως καὶ παραλόγως, καὶ ἂν ζημιωθῇ αὐτὴ ἡ διαφορὰ πρέπει νὰ θεωρηθῇ καὶ ἀπὸ τὸ σενάτον εἰς Κορυφούς καὶ νὰ φανερωθῇ καὶ ἄλλοῦ διὰ νὰ διαφεντευθῇ τὸ δίκαιον τοῦ βασιλικοῦ ῥαγιά, καθὼς χρειάζεται. ταῦτα καὶ ὁ ὑψιστος θεὸς νὰ σὰς χαρίσῃ τέλος ἀγαθόν. 1804 Ἰανουαρ. 13. Παλ. Πάτραι. Ἀχμὲτ ἀγῶς αὐτάδελφος τοῦ βελῆ δὲ κεχαγιασῇ, βοεδόδας πάλ. πάτρας. (Ὑπογραφὴ καὶ σφραγίς τουρκιστ.)

Εὐγενέστατε πιστότατε, ἄκρε, καθαρὲ καὶ παμφίλτατε φίλε σιὸν Κόν-

σολε ῥῶσσε, φιλικῶς σᾶς ἀκριβοχαιρετοῦμεν. μετὰ τοὺς φιλικοὺς ἀκριβεῖς χαι-
 ρετισμοὺς σᾶς φανερώνομεν, ὅτι ἐδῶ εἰς Παλαιὰς Πάτρας ἐγκατοικὸς βασιλι-
 κὸς ῥαγιάς φώτης Κισινίρης ἐπρόσφερεν εἰς τὸ χουζούρι μας ἀρηξυχάλιου,
 μὲ τὸ ὁποῖον δεινοπαθῶς προσκλαίεται διὰ τὴν παρακοὴν καὶ ἀπειθειαν ὁποῦ
 ἔδειξαν οἱ ἐν Ζακύνθῳ Ἰωάννης βλασσόπουλος καὶ Κανέλος Σχηνόπουλος εἰς
 τὸ προσεκδοθὲν γνωστὸν δεκρέτον τῆς Ἰονικῆς ῥεπούπλικας, διὰ μέσον τοῦ
 ὁποίου τοὺς ἀποφασίζει ῥητῶς τὸ σενάτον, ὅτι εἰς διορίαν ἡμερῶν τριάκοντα
 νὰ ἔλθουν οἱ ἴδιοι σωματικῶς καὶ αὐτοπροσώπως ἢ ἐδῶ εἰς Παλ. Πάτρας,
 ἢ νὰ στείλουν ἐκ μέρους των ἐπίτροπόν τους, διὰ νὰ θεωρηθῇ ἡ διαφορὰ
 αὐτῇ ὁποῦ ἔχει ὁ βασιλικὸς ῥαγιάς φώτης Κισινίρης μὲ τοὺς εἰρημένους Βλασ-
 σόπουλον καὶ Σχηνόπουλον, καὶ νὰ λάβῃ τὸ προσῆκον νομίμως τέλος, μὲ τὴν
 ἀποκατάστασιν τοῦ δικαίου εἰς τὸ μέρος ὁποῦ ἀποφασισθῇ, πῶς τὸ ἔχει.
 Τὸ λοιπὸν ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ δὲν ἔκαμαν ἱταὲτ εἰς τὸ αὐτὸ δεκρέτον, κατὰ τὸ
 χρέος τους ὡς σούδιτοι ῥεπουπλικάνοι, συμπεραίνεται πῶς εἶναι ἔνοχοι καὶ
 ὑπόδικοι καὶ πῶς πεισματικῶς βαστοῦν τὸν σκοπόν, ὁποῦ εἶχαν διὰ νὰ ἀφα-
 νήσουν ἀδίκως καὶ παραλόγως τὸν ἄνοθεν βασιλικὸν ῥαγιὰν δολιοπλόκως,
 κάθε λογῆς τρόπους μεταχειριζόμενοι ἐπὶ ματαίαις προφάσεσιν. — ὅθεν ἐπειδὴ
 καὶ ἔχετε τὸ Κονσολάτον εἰρημένης Ἰωνικῆς ῥεπούπλικας, ἰδοὺ σᾶς εἰδοποι-
 οῦμεν μὲ τὸ παρόν μας φιλικὸν διὰ τὸ μαδὲν αὐτὸν καὶ ὅτι ἀποφασίσαμεν
 διὰ νὰ λάβῃ τέλος αὐτὸς ὁ μακροχρόνιος νταβάς, νὰ διορισθῶν τέσσαρες
 αἰρετοὶ Κριταί, ἐγλοῦρῆξιδαις πραγματευτές, μὲ μουρασὲν τῆς Ἱερᾶς Κρί-
 σεως διὰ νὰ θεωρήσουν ἐν φόβῳ θεοῦ καὶ ἐν καθαῷ συνειδήσει, χωρὶς
 πινος χάριτος ἢ φιλοπροσωπίας, αὐτὴν τὴν πολυχρόνιον διαφορὰν ἐπὶ ἀμέσῳ
 παρουσίᾳ σας, ἢ παρευρισκομένου εἰς τὴν αὐτὴν αἵρετοκρισίαν ἐπιτροπικῶς
 ἐκ μέρους σας τοῦ δραγουμάνου σας πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἀληθείας καὶ ἀναν-
 τίρρητον ἀπόδειξιν καὶ ἀποκατάστασιν τοῦ δικαίου εἰς τὸ μέρος ὁποῦ ἀποφα-
 σισθῇ πῶς τὸ ἔχει, καὶ οὕτω νὰ λάβῃ τέλος αὐτὸς ὁ νταβάς. καὶ ἀνίσως
 ἐξ ἐναντίας αὐτὸ ἐμποδισθῇ καὶ δὲν ἐνεργηθῇ, ἐξ ἀνάγκης πρέπει νὰ μετα-
 χειρισθῶμεν ἄλλους τρόπους, διὰ νὰ ἀλιβερτήσωμεν τὸ δίκαιον τοῦ ρηθέντος
 βασιλικοῦ ῥαγιά Κισινίρη, βλέποντας φανερά τοὺς κακοὺς καὶ δλεθρίους σκο-
 ποὺς τῶν αὐτῶν διαφερομένων ῥεπουπλικάνων, ὁποῦ διατρίβουσιν ἀμερίμως
 εἰς Ζάκυνθον διαφεντευόμενοι ἀπὸ τοὺς ἐκεῖ ἐξουσιαστάς, μ' ὅλον ὁποῦ (κατὰ
 τὸ ἀπαραίτητον τους χρέος) δὲν ἐψήφισαν, καὶ ἀντ' οὐδενὸς ἐλογίσαντο, τὸ
 γνωστὸν δεκρέτον φαινόμενον ἐμπράκτως ἀπειθεῖς, καὶ παρήκοοι, ὡς πασί-
 δηλον, καὶ ὑπὲρ τὸν ἥλιον λάμποντα. — ταῦτα φιλικῶς καὶ ὁ ὕψιστος θεὸς
 νὰ σᾶς φωτίσῃ καὶ νὰ σῖς ὁδηγήσῃ εἰς τὴν εὐθειαν ὁδόν, τὴν φέρουσιν εἰς
 τέλος ἀγαθόν. ἀμήν. — 1805 Μαΐου 11 Παλαιὰ Πάτρα. Ἰσμαὴλ ἀγὰς βοῦ-
 βόνδας καὶ ζαπίτης Παλαιὰς Πάτρας. [Τ. Σ. ἐξ ἀντιγράφου.]

«Ἐφένδημ Σουλτανούμ.

Ἐνδοξομεγαλοπρεπέστατε, εὐσπλαγχνικώτατε καὶ πολυχρόνιε.... χαῖρι-

λερί, ὁ ἥμιστος θεὸς νὰ σᾶς χαρίζῃ ἀκροτάτην ὑγείαν, στερέωσιν καὶ αὐξή-
σιν κάθε τιμῆς καὶ δόξης μὲ ὅλα τὰ χαίρλι μουραῖα τῆς καρδίας σας, εἰς πο-
λυαριθμούς ἐνδόξους χρόνους ἀμὴν. Τὸ ἀρηξίχλι τοῦ Σκλάβου σας εἶναι ἐν-
προστρέχω εἰς τὸ ἔλεός σας μὲ τὰ δάκρυα εἰς τὰ μάτια, παρακαλῶντας θεο-
μῶς διὰ νὰ μὲ εὐσπλαγχνισθῇτε καὶ νὰ διαφεντεύσετε τὸ δίκαιόν μου, ὅπου
νὰ λάβῃ τέλος ἡ πολυχρόνιος διαφορὰ ὅπου ἔχω μὲ τὸν Ἰωάννην Βλασσό-
πουλον καὶ Κανέλον Σηηνόπουλον ἐγκατοίκους εἰς Ἑσκύνθιον, διὰ τὴν ὁποίαν
διαφορὰν ἐξεδόθη δεκρότον παρὰ τοῦ Σενάτου τῆς Ἰωνικῆς ἑποῦπλικας,
καθὼς τὸ ἐφανέρωσε καὶ τὸ ἀποκριτικὸν γράμμα τοῦ ἰδίου Σενάτου εἰς τὸ
ἐνδοξόν σας διὰ τῶν ἰδίων μανδέν, ὅπου διορίαν ἡμέραις τρεῖντα νὰ ἔλθουν
ἐδῶ εἰς Πάτρα οἱ σπιδέντες Βλασσόπουλος καὶ Σηηνόπουλος καὶ μὲ τὸ μέσον
τοῦ ἐδῶ σιδρ Κονσόλου ῥώσσουν τοῦ ἄκρου σας, καθαροῦ καὶ Παμφιλτάτου
φίλου, ὅπου ἔχει εἰς τὸ Κονσόλιτον τῆς ἄνωθεν ἑποῦπλικας καὶ νὰ λάβῃ
κάθε ἕνας τὸ δίκαιόν του καὶ ἂν δὲν ἤμποροῦν νὰ ἔλθουν οἱ ἴδιοι, νὰ διο-
ρίσουν ἐκ μέρους τοὺς ἐπίτροπόν τους. —λοιπὸν ἰδοὺ ὅπου ὁ Βαδὲς τῶν 30
ἡμερῶν ἀπέρασε καὶ μήτε σωματικῶς καὶ αὐτοπροσώπως ἦλθαν οἱ ἄνωθεν
Βλασσόπουλος καὶ Σηηνόπουλος, μήτε ἐπίτροπόν τους ἔστειλαν, καὶ εἶναι
φανερόν πῶς δὲν ἔκαμαν ἱταῖτι καὶ ἐφάνησαν ἀπειθεῖς καὶ παρήκοοι εἰς τὸ
δεκρότον τοῦ σενάτου, τοῦ ὁποίου τὸ σουρίτι εἰδρίσκεται εἰς χεῖρας τοῦ
Σκλάβου σας. λοιπὸν ἀναπαρακαλῶ θεομῶς νὰ πλουτίσω τὸ ἔλεός σας, ὅπου
μὲ τὴν ἀροστασίαν καὶ μουσαδιέ σας νὰ λάβῃ τέλος αὐτὴ ἡ μακροχρόνιος δια-
φορὰ, ὅπου μὲ προξενεῖ πολλὰ βέβαια καὶ μεγάλας ζημίαις καὶ μένον ὑποκλι-
νῆς καὶ εὐπειθῆς εἰς τὰς ἐνδόξους προσταγὰς τοῦ ἐνδοξομεγαλοπρεπεστάτου
καὶ πολυχρονίου ἀγαθὸν ἐφένδημι σουλτανοῦν χαζριτλερί. 1805 Μαΐου 11 Πα-
λαιὰ Πάτρα.

Σκλάβος σας πιστὸς καὶ ταπεινώτατος.
Φῶτος Κισινίρης».

Ἐν προκειμένῳ, ἐστὶν πρὸς τὸν Βοεβόδαν Παλ. Πατρῶν καὶ τὸ κα-
τωτέρω ἔγγραφο τοῦ ῥώσσου προξένου :

«Ἐνδοξότατε καὶ παμφιλτάτε Ἰσμαήλαγα Βοεβόνδα τῆς Παλαιᾶς Πά-
τρας, φιλικῶς ἀκριβοχαιρετοῦμεν.

Ἀπὸ τὸ φιλικόν σας ἴδομεν τὰ ὅσα προσβάλετε διὰ τὴν διαφορὰν ὅπου
ἔχει ὁ Φῶτιος Κισινίρης ὁγαγὸς ὁθωμανικὸς μὲ τοὺς ἐν Ζακύνθῳ σούδιτους
τῆς ἐπτανήσου ἑποῦπλικας, Ἰωάννην Βλασσόπουλον καὶ Κανέλο σηνόπου-
λον, θεμελιωμένους εἰς τὴν περίληψιν τοῦ προεκδοθέντος γνωστοῦ δεκρότου
ὅπου τὸ Σενάτον διὰ τὴν διαφορὰν αὐτήν, τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ εἶναι φε-
ρόμενοι οἱ ἄνωθεν Βλασσόσηηνόπουλοι, ἢ νὰ στείλουν ἐπίτροπόν τους ἐδῶ εἰς
Πάτραν ἐκτὸς τῆς διορίας τῶν ἡμερῶν τριάκοντα. τὸ λοιπὸν ἐπειδὴ καὶ δὲν
ἤξεύρομεν τὰς αἰτίας διὰ τὰς ὁποίας ἐμποδίσθησαν, διὰ χάριν σᾶς ζητοῦμεν
μίαν διορίαν διὰ ἡμέρας 15 ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ ἀμέσως μὲ ἐπὶ τούτου ἀπε-

ζὸν γράφομεν καθὼς πρέπει εἰς τοὺς ἐξουσιαστὰς τῆς ζακύνθου, ὁποῦ νὰ βιά-
 σουν τὸν βλασόπουλον καὶ σκηνόπουλον διὰ νὰ κάμουν ἱταέτι εἰς τὸ γνωστὸν
 δεκρέτον τοῦ Σενάτου καὶ νὰ τοὺς στείλουν ἐδῶ ἢ τοὺς ἰδίους σωματικῶς, ἢ
 ἐπίτροπόν τοὺς διὰ νὰ θεωρηθῇ αὕτη ἡ μακροχρόνιος διαφορὰ καὶ νὰ λάβῃ
 τὸ προσῆκον αἴσιον τέλος μὲ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ δικαίου εἰς ἐκεῖνον ὁποῦ
 νομίμως τὸ ἔχει. ἂν ἐκ τοῦ ἐναντίου καὶ παρακούσουν καὶ δὲν ἔλθουν εἰς
 τὴν ἄνω εἰρημένην διορίαν, τότε ἡ ἐνδοξότη σας ἡμπορεῖτε ἐλευθέρως νὰ
 βάλετε εἰς πρᾶξιν τὸν σκοπὸν σας καὶ νὰ λάβῃ τέλος αὕτη ἡ διαφορὰ εἰς τὸν
 τρόπον ὁποῦ μοῦ σημειώνετε. ἐγὼ ὅμως δὲν θέλω νὰ ἐνέχωμαι εἰς τοῦτον τὸν
 μανδέν διὰ νὰ ἔλθω προσωπικῶς. οὔτε τὸν δραγουμάνον μου νὰ στείλω, μὲ
 τὸ νὰ μὴν ἡξεύρω ταῖς ραγκιόναῖς τῶν Βλασσοσκηνοπούλων, καὶ ἂν δὲν ἔλ-
 θουν, ὥς ἄνω εἴρηται, ἅς γίνῃ ἡ σετέντζα καὶ ἐγὼ θέλει τὴν στείλω εἰς τὸ
 Σενάτο διὰ νὰ γίνῃ εἰσδρά. ταῦτα καὶ οἱ χρόνοι σας νὰ εἶναι πάμπολλοι ἀπὸ
 τὸν ὕψιστον θεὸν καὶ εὐτυχισμένοι. Πάτρα 12 Μαΐου 1805.

‘Ο γενικὸς Κόνσολας Ρώσσης τοῦ Μωρέος καὶ τῆς Ἑπτανήσου δεπούμ-
 πλικας Ματθαῖος Μιντζάκης» (*).

ΛΕΩΝΙΔΑΣ Χ. ΖΩΗΣ

(*) Ἀπαντὰ τὰ δημοσιευόμενα εἰς τὸ τεῦχος τοῦτο ἔγγραφα ἀναφέρονται εἰς
 νομικὴν ὑπόθεσιν, τὴν ἀπαίτησιν τοῦ ἐκ Πατρῶν Κισινήρη, εἶναι δὲ πλήρη ἐπιστημο-
 νικοῦ ἀνδιαφέροντος διὰ τὴν νομικὴν ὕλην, τὴν ὁποῖαν περιέχουν (σημ. <Ἀχαϊκῶν>).

JOSEPH VON EICHENDORFF

Η ΝΥΧΤΑ

Ἡ νύχτα εἶναι σὰν πέλασ οἰωπηρό,
 θλίψη, χαρὰ κι' ἀγάπης θρήνοι
 ὅλα μπερδεύονται τόσον ἐδῶ
 στοὺς γλυκοὺς ἤχους ποὺ τὸ κῦμα ἀφήνει.

Οἱ πόθοι εἶναι σὰ σύννεφα κι' αὐτοί,
 καράβια μὲς στὸν ἥσυχον αἰθέρα,
 μὰ ποιός. ἂν ὄνειρά 'ναι ἡ ἰδέες, μπερεῖ
 νὰ τὸ διακρίνῃ στὸ χλιαρὸν ἀγέρα ;

Κλείνω καὶ στόμα τώρα καὶ καρδιά,
 πρόθυμοι τόσο στ' ἄστρα ποὺ θρηνοῦνε :
 σιγὰ ὅμως μένει στὴν καρδιά βαθειὰ
 ἦχος γλυκὸς κυμάτων ποὺ χτυποῦνε.

Μεταφρ. ΑΝΔΡΕΑΣ Ι. ΠΕΠΟΝΗΣ

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

ΠΑΤΡΙΝΟΙ ΠΟΙΗΤΑΙ

Ὁ ποιητὴς ποὺ γεννήθηκε μιὰ μελαγχολικὴ χειμωνιάτικη ἡμέρα τοῦ 1845 στὴ Πάτρα καὶ κοιμήθηκε τὸν αἰώνιο ὕπνο μιὰ καλοκαιριάτικη ἡμέρα τοῦ 1874 στὸ Παρίσι, ὁ ποιητὴς ποὺ ἀντίκρουσε τὴν ἐποχὴ του σὰν σὲ ὄνειρο, ποὺ ἔζησε στὴ ρέμβη καὶ στὴ νοσταλγία ἐνὸς ἄλλου κόσμου καὶ ποὺ ἐσβυσε ἥρεμα κι' ἀργὰ (ἀπὸ στηθικὸ νόσημα) πάνω στὴν ἀκμὴ τῆς ἡλικίας του, χαρακτηρίζεται ἀπὸ τοὺς εἰδικοὺς σὰν ἓνας ἀπὸ τοὺς πιὸ γνήσιους καὶ ἀντιπροσωπευτικοὺς τύπους τῶν τάσεων, τῶν ἰδεῶν, τῆς ποιητικῆς καὶ δραματικῆς ἰδεολογίας τῆς ἐποχῆς του. Καὶ αὐτὴ τὴν ἴδια ἐντύπωση ἀποκτᾷ κανεὶς, ὅταν θελήσῃ νὰ σκύψῃ ἐπάνω ἀπ' τὶς σελίδες τῶν «Ἀττικῶν νυκτῶν» καὶ ὅταν ἀκόμη, περνώντας ἀπ' τὴν πλατεία τοῦ Γεωργίου στὴ γενέτειρά του, θελήσῃ νὰ ἀτενίσῃ στὴν ἀριστερὴ πλευρὰ τοῦ Δημοτικοῦ Θεάτρου τὴν προτομὴ του. Ἀποκτᾷ τὴν ἐντύπωση, ὅτι ἔχει ἐμπρὸς του ἓναν ὄνειροπόλο ρομαντικὸ, ἓνα κυνηγὸ ἀπιαστων ἰδανικῶν, μιὰ μορφή, θάλγα, λεπτὴ καὶ ζῶσα στὰ χαρακτηριστικὰ της, ποὺ καὶ στὴν πέτρινη ἀκίνησία τοῦ μαρμάρου φαίνεται ὅτι ἀσφυκτιᾷ κάτω ἀπὸ τὴ δασεὶά γενειάδα καὶ τὸ ἀκαμπτο ποκάμισο τοῦ σурμου τῆς ἐποχῆς του. Κι' αὐτὴ ἡ φευγαλέα ἐντύπωση ἐνισχύεται πλεόλυτο, ὅταν θελήσῃ κανεὶς νὰ ἐντυφώσῃ στὴ ζωὴ καὶ στὸ ἔργο του, νὰ ἐρευνήσῃ καὶ νὰ ἔξετάσῃ τὶς τάσεις καὶ τὶς ἐπιδράσεις τοῦ ποιητικοῦ καὶ δραματικοῦ περιβάλλοντός του.

Καὶ ποὺ ἦταν τὸ λογοτεχνικὸ περιβάλλον στὴν ἐποχὴ, ποὺ ὁ Σ. Βασιλειάδης εἶδε τὸ φῶς τῆς ἡμέρας, ἀνατράφηκε, ἐσπούδασε καὶ τέλος ἔγραψε, εἶναι σ' ὅλους γνωστὸ. Δυὸ σχολές ἦσαν ἀντιμέτωπες, ἡ «Ἑπτανησιακὴ» σχολὴ ἀπὸ τὴ μιὰ μεριά, ποῦχε γιὰ ἡρώα της τὸν Σολωμό, γιὰ ὄργανό της τὴ δημοτικὴ καὶ γιὰ πηγὴ ἀκατάλυτης ἐμπνεύσεώς της τὸ δημοτικὸ τραγούδι καὶ τὴν λαϊκὴ ἑλληνικὴ ψυχὴ· κι' ἡ «Ἀττικὴ» σχολὴ ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ποὺ ἐκχυριαρχοῦσε σ' ὅλη τὴν Ἑλλάδα, ποὺ ὡδηγεῖτο ἀπὸ τρία ἀστέρια, ἀπὸ τρία ἰδανικά, τὸν εὐρωπαϊκὸ ρομαντισμὸ τοῦ Λαμαρτίνου καὶ τοῦ Οὐγκώ, τὴν καθαρύνουσα καὶ τὸ νόστο τῆς ἀρχαίας ὡραιότητος, ὅπως τὴν γνώρισε ὁ ἄνθρωπος στὴν πιὸ λεπτὴ ἔκφρασί της, στὴν κλασσικὴ Ἀττικὴ τέχνη τοῦ 5ου αἰῶνος. Ποιὰ ἀπ' τὶς δυὸ θὰ ἠκολούθησε ὁ Βασιλειάδης, εἶναι φανερό, ὅταν σκεφθῇ κανεὶς, ὅτι παιδὶ ἀμούστακο ἀκόμη ἐγκατέλειψε τὴ γενέθλιο πόλι καὶ ἐγράφηκε στὴ Νομικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν, ὅτι σὲ μιὰ ἡλικία ἐπιδεκτικὴ σὲ κάθε εἶδους ἐπίδρασι εὐρέθηκε στὴν ἐπικράτεια τῆς «Ἀττικῆς» σχολῆς, ἀνέπνευσε τὸν ἀέρα της καὶ γαλουχήθηκε μὲ τὸ πνευματικὸ γάλα της. Οἱ πρῶτες πνευματικὲς γνωριμίες του ἔγιναν μὲ τοὺς «Ἀττικοὺς» καὶ τὸ ρομαντισμὸ τους καὶ ὁ Βασιλειάδης δὲν ἄργησε πολὺ, νὰ γείνῃ ὁπαδὸς τους. Σ' αὐτὸ ἄλλωστε συνέτεινε καὶ κάτι ἄλλο ἐξ ἴσου σημαντικὸ. Οἱ δυὸ διαγωνισμοί: ὁ Βουτ

σιναιὸς καὶ ὁ Πάλλειος, γύρω ἀπ' τὴν δάφνην τῶν ὁποίων ἐγινόταν ἡ μεγαλύτερη λογοτεχνικὴ διαμάχη τῆς ἐποχῆς, ἐδείκνυνται ἀπεριόριστη συμπάθεια στὴν καθαρρεύουσα καὶ τοὺς ὁπαδούς της. Ἔτσι ὁ Βασιλειάδης βρέθηκε ἀναγκασμένος, ἂν ἤθελε νὰ ἔχη πιθανότητα ἐπιτυχίας, νὰ γράψῃ στὴν ἄκρα, στὴν ἀκραίφνη τοῦ καιροῦ τοῦ καθαρεύουσα. Γιὰ τὸν ἴδιο λόγο κι' οἱ δυὸ πρῶτες του συλλογές «Εἰκόνες καὶ κύματα» καὶ «Ἔπεα πτερόεντα», μὲ τὶς ὁποῖες ἐμφανίστηκε δυὸ φορές στὰ 1866 καὶ στὰ 1872 στὸ Βουτσιναιὸ διαγωνισμό, φέρουν ἔκδηλη τὴν σφραγίδα τῆς ἐπιδράσεως τῆς «Ἀττικῆς» σχολῆς καὶ τῶν ἀρχῶν της.

Ὅσοσο αὐτὴ ἡ ἀποψις δὲν εἶναι ἀπόλυτα ἀληθινή. Καὶ ὁ Βασιλειάδης δὲν πρέπει νὰ κρίνεται ἀπ' αὐτὴ τὴ σκοπιὰ καὶ πίσω ἀπ' αὐτὸ τὸ πρίσμα, ὅπως ἔχει σχεδὸν καθιερωθῇ. Θάταν ἄδικο γιὰ ἓνα πνεῦμα σὰν κι' αὐτὸν ! Γιατὶ ὁ συγγραφεὺς τῆς «Γαλάτειας» καὶ ἄλλων ἐπτὰ ἀξιόλογων δραμάτων δὲν ὑπῆρξε, οὔτε πρέπει, νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀκραίφνης ρομαντικός. Ἦδη καὶ αὐτὸς ὁ κριτικὸς τοῦ Βουτσιναιῶ διαγωνισμοῦ γράφει γι' αὐτὸν «...δὲν εἶναι μειψίμοιρος καὶ κλαυστικός, ἀλλ' ἐπιθυμεῖ νὰ ζήσῃ ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ....» Θὰ ἦτο ἄλλωστε παράδοξο νὰ παραδεχθοῦμε ὅτι ὁ ποιητὴς φεύγοντας ἀπ' τὴ Πάτρα ὕστερα ἀπ' τὶς ἐγκύκλιες σπουδές, σὲ ἡλικία δηλαδὴ, ποὺ θάπρεπε νάχε δοκιμάσει τὶς πρῶτες συγκινήσεις τῆς Τέχνης, δὲν θάχε ἔλθει σὲ ἐπαφὴ μὲ τοὺς Ἑπτανήσιους, μὲ τοὺς ὁποίους ἡ Πατρινὴ κοινωνία τῶν πρώτων μετεπαναστατικῶν χρόνων εἶχεν ἔλθει κάπως σὲ πνευματικὴ ἐπικοινωνία. Καὶ πραγματικὰ καὶ σ' αὐτὰ ἀκόμη τὰ πρῶτα του ποιήματα καὶ ἰδίως στὰ «Ἔπεα πτερόεντα» διαφαίνεται ἡ τάσις ὅπως ἀπομακρυνθῇ ἀπὸ τὸν ἀκρατο ρομανισμό καὶ στηριχθῇ σὲ στερεώτερο ἔδαφος. Ἀλλ' ἐκεῖ ποὺ καταφαίνεται πλεόντερο ὁ δημοτικισμὸς του εἶναι τὰ δράματά του— ὁ δημοτικισμὸς στὸ βαθύτερο δηλαδὴ νόημά του, κι' ὄχι στὴ γλωσσικὴ μορφὴ, ποὺ παίζει πάντα δευτερεύοντα ρόλο— ἡ ἀγάπη του γιὰ τὴν ἡρωϊκὴ προεπαναστατικὴ Ἑλλάδα καὶ γιὰ τὴ δημοτικὴ τέχνη της. Νὰ ἀκριβῶς τί λέγει αὐτ' ὁ ἴδιος στὰ προλεγόμενα τῆς Α' ἐκδόσεως τῶν «Ἀττικῶν νυκτῶν» (1873) «...καθ' ὅσον εἰς τὴν ἐραστὴν καὶ δύτην τῆς δημώδους παρ' ἡμῖν μουσῆς θέλει ἀποκαλυφθῇ καὶ πάλιν, ὡς σῶμα παλλόμενον καὶ σπαίρον ἐκ ζωῆς, τὸ μυστήριον τῆς καθ' ὅλου ἑλληνίδος τέχνης.....». Καὶ ἄλλου «.....ἐν τοῖς δημοτικοῖς τοῦ λαοῦ ἁμασιν δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ τὸν Ἑθνικὸν ἡμῶν χαρακτῆρα, πλήρη ἐνότητος καὶ μεγαλείου, ἀληθείας καὶ ζωῆς.....». Καὶ ἔλεγε βέβαια μιὰν ἀλήθεια.

Ὁ Βασιλειάδης τίποτε πλεόντερο δὲν ἀγάπησε παρὰ κάθε τι τὸ ἑλληνικόν. Τὸ ἑλληνικὸ πνεῦμα, ἀλλὰ ὄχι, μόνον τὸ ἀρχαῖον— ὡς οἱ «Ἀττικοί»— ἀλλὰ τὸ ἑλληνικὸ πνεῦμα μέσα ἀπ' τοὺς αἰῶνες, γιατί πιστεύει ὅτι μία καὶ ἡ ἴδια φωνὴ ἀντηχεῖ καὶ μέσα ἀπ' τὰ ῥήματα τοῦ Ὀμήρου καὶ μέσα ἀπ' τὰ τραγούδια τοῦ πολεμιστῆ—ἀντόρτη τῶν ἑλληνικῶν βουνῶν.... Καὶ φθάνει μέλους τοῦ σημείου ὁ ἔρωτάς του πρὸς ὅ,τι τὸ ἑλληνικόν, ὥστε καὶ αὐτὴ τὴν

ποιητική ευρωπαϊκή τέχνη να μισήση και να τη θεωρήση ἀκατάλληλη πνευματική τροφή για τὸ ἑλληνικὸ κοινό. Νὰ πάλι τι λέγει ὁ ἴδιος ἐπ' αὐτοῦ «...ἄλλως πᾶσα ἄλλη πνευματικὴ σκευασία, εἰλημμένη ἐκ τῆς Δύσεως, ἔσται ἀλλόθροισ τερθρεία, παιδικὴ γύμνασις καθηγητοῦ τινὸς ἐν ποιητικῷ διαγωνισμῷ, ἀλλ' οὐδαμῶς ἐφαπτομένη τῆς καρδίας, οὐδαμῶς ζωοποροῦσα καὶ ἐνθουσιῶσα, σείουσα καὶ τρέφουσα ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα.....» Ἑλλὰ ὅλα αὐτὰ δὲν εἶναι μόνον λόγια. Καὶ στὰ δράματά του τέτοιος ἀναφαίνεται ὁ ποιητής, ἰδίως στοὺς «Καλλέργας», στὸ «Λουκᾶ Νοταρᾶ» καὶ στὸ ἀριστουργημα τοῦ «Γαλάτεια». Ἐμπνέεται ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ μυθολογία, ἀπ' τὴ μακράων ἑλληνικὴ ἱστορία καὶ σύγχρονα ἀπ' τὸ δημοτικὸ τραγοῦδι (λ. χ. ἡ Γαλάτεια πλάσθηκε ἀπὸ τὸν μῦθο τοῦ Πυγμαλίωνος καὶ τὸ δημοτικὸ τραγοῦδι «Ἡ ἄπιστη γυναῖκα» τῆς συλλογῆς τῶν δημ. ἀσμάτων τοῦ Passow), ἐνῶ διὰ τῆς παρατηρήσεως καὶ τῆς ψυχολογίας τῶν προσώπων ἐγγίζει τὸν πραγματισμό. Στὰ δραματικά του ἔργα, γενικῶς, καταφαίνεται ἡ προσπάθειά του, νὰ διαπλῆσῃ χαρακτῆρες, πὺν νὰ ἐνσαρκώσων μὴ ὀρισμένη ἐποχὴ ἢ μὴ μορφή, πὺν νὰ συμβολίσῃ τις ιδέες, τις ἀντιλήψεις καὶ τὸ χαρακτῆρα τοῦ καιροῦ τῆς.

Τέτοιος ὑπῆρξε ὁ Σ. Βασιλειάδης καὶ τὸ ἔργο του. Ὑπῆρξε ἓνας «πρόδρομος» τῆς ἑλληνικῆς ποιητικῆς καὶ δραματικῆς ἀκμῆς κι' ὁ πρῶτος μεγάλος θεατρικὸς συγγραφεὺς μας πὺν τιμήθηκε στὰ ξένα (1) καὶ πὺν θέλησε πηγὴ τῆς ἐμπνεύσεώς του τὸ πραγματικὸ καὶ μόνον αὐτό... Βεβαίως εἶναι γεγονὸς ὅτι κι' αὐτὸς ἐθρήνησε ὅτι ἐρέμβασε καὶ ἔζησε μ' ὀράματα. Μὰ ὁ θρῆνος του, δὲν εἶναι θρῆνος ρωμαντικοῦ. Κλαίει μόνον γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ρεμβάζει καὶ δραματίζεται τὴν ἐθνικὴ παλιγγενεσία. Τὰ ὄνειρά του δὲν εἶναι καθ' αὐτὸ ρωμαντικά· δὲν ζῇ καὶ δὲν ὀνειρεύεται ὑποκειμενικὰ καὶ ἰδεατά, ἀλλὰ μὲ τὸν πραγματισμὸ ὅλων ἐκείνην πὺν πόθησαν καὶ θέλησαν τὸ ἑλληνικὸ ξανάνοιωμα. Γι' αὐτὸ δούλεψε καὶ γι' αὐτὸ ἔγραψε.

Δυστυχῶς πέθανε νέος, τὴ στιγμῇ, πὺν ἄρχιζε ἀκριβῶς νὰ ὀριμάζῃ, τὴ στιγμῇ, πὺν θὰ παρουσίαζε ἀσφαλῶς μεγάλα πρῶτα. Ὁ θάνατός του τότε συνεκίνησε τὴν ἑλληνικὴ ψυχὴ, ἀλλὰ καὶ σήμερα, νομίζω, δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ θλίβῃ ὅποιον πρῶτα καὶ ἠλπισε σὴ νεωτέρα ἑλληνικὴ πνευματικὴ παραγωγὴ.

N. A. ΛΟΒΕΡΔΟΣ

(1) Ἡ «Γαλάτεια» μεταφράσθηκε καὶ ἀναλύθηκε Γαλλικὰ καὶ Οὐγγρικὰ, Οὐγγρικά μάλιστα ἐδιδάχθηκε ἀπ' τὸ Ἑθνικὸ Θέατρο τῆς Βουδαπέστης.

ΣΥΜΒΟΛΟ

ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΗΜΑ

Μιὰ καὶ παρουσιάζεται ἡ εὐκαιρία ἢ ἀνάγκη νὰ μιλήσω ἀπὸ τούτῃ τῇ στήλῃ, ὥς πῶ καίτι πού ἐνδιαφέρει ὅλους. Στὴν πλατεία Ὁλγας στέκει τὸ μνημεῖο τῶν στρατιωτῶν πού πέσανε στοὺς πολέμους μας. Μιὰ μαρμαρένια Δόξα. Πάνω ἀπὸ τὸ δεξιὸ φρεῖδι τῆς Δόξας ἕνας μαῦρος λεκὲς σὰν εἶδος ἑληᾶς ἔχει φανῇ ἀπὸ καιρὸ πολύν. Αὐτὸς ἀσχημίζει τὴν σεμνότητα τῆς εἰκόνας καὶ βεβηλώνει τὴ σοβαρότητα τῆς Ἰδέας. Μικρούτσικα πράγματα κάποτε χαλᾶνε ὅλη τὴν ἐπισημότητα μιᾶς σκηνῆς. Πρέπει νὰ καθαρισθεῖ ἀμέσως. Ἄλλο. Πλαίι τῆς καὶ πίσω τῆς φυτρώνουν τρία φοινικόδενδρα γηρασμένα. Ἡ σάπια τους πού χρησιμεύει γιὰ φόντο τοῦ λευκοῦ ἔργου, ἐνοχλεῖ φοικαλέα τὴν νεανικότητα τῆς ἀρρενωπῆς Δόξας. Τὸ ἕνα μάλιστα, στὰ ἀριστερά της, ἀπλώνει τὰ κλαδιὰφυλλὰ του ἄπρεπα μπρὸς ἀπὸ τὸ σκεπτικὸ πρόσωπο τοῦ Ἱεροῦ Συμβόλου. Νὰ κοποῦν πρέπει τὰ τρία αὐτὰ ξωτικά δένδρα. Πού δὲν ἔχουν ἄλλως τε καμμιὰ σχέση μετὰ τὴν Ἑλληνικὴ Δόξα καὶ καμμιὰ παράδοση ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴ γῇ πού τὴν ἐγέννησε. Ἡ γειτονιά τῶν πεύκων πού φυτρώνουν περὶ πέρα, δὲν θὰ τὴν ἐνοχλεῖ. Εἶναι γνώριμά της στοιχεῖα. Τὰ συνάντησε στὰ ψηλῶματα πού περπάτησε καὶ στὰ βουνά μας πού φτερούγησε. Νὰ φύγουν λοιπὸν τὰ τρία φοινίκια. Ν' ἀπαλλαγῇ τὸ ἔργο αὐτό, ποῦναι σεβαστότατο ὡς σύμβολο καὶ ἀξιολογώτατο ὡς γλυπτικὸ ἔργο. Ν' ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὰ βέβηλα καὶ τ' ἀκαλαίσθητα ἐνοχλήματα. Ἔτσι ἡ σεμνὴ Δόξα θὰ βλέπεται, ἀπὸ μακρότερα μὲν με φόντο τὸ πράσινο τῶν πεύκων, ἀπ' δὲ τὸν προσκυνητὴ πού θὰ προσέρχεται μπροστά της, με φόντο τὸν οὐρανὸ, με πλῆρες τὸ διάγραμμά της, οὐρανογραμμμένη, «οὐρανοσκάλιστη».

Εἶπα πὼς εἶναι σύμβολο σεβαστότατο. Κι' αὕτῃ ἡ φράση μοῦ φέρνει στὸ νοῦ συνέχεια ἄλλη σκέψη. Τὰ σύμβολα γιὰ νὰ δικαιῶνουν τὴν ὑπαρξή τους, πρέπει νὰ ζωντανεύουν στὴν ψυχὴ, στὸ αἶσθημα καὶ στὸ νοῦ τὶς ἔννοιες πού κλείνουν μέσα τους. Γιὰ νὰ γίνει αὐτὸ χρειάζεται ὁ ἐμπυχωτής, ὁ μύστης, ὁ ὀρμηγεντής. Αὐτοὶ θὰ μπάσουν στὴν ψυχὴ, στὴν καρδιὰ καὶ στὴ σκέψη τῶν ἄλλων τὶς συμβολιζόμενες ἔννοιες. Αὐτοὶ οἱ «ἄλλοι» εἶναι κυρίως οἱ νέοι. Οἱ νέες ψυχὲς πού ἔχουνε τὴν ζωτικότητα καὶ τὴν ἰκανότητα νὰ ἀφομοιώσουν τὰ μεγάλα καὶ τὰ θαυμαστά τῶν συμβόλων. Δὲν φθάνει λοιπὸν τὸ σύμβολο μόνο τῆς πλατείας Ὁλγας. Μπροστά του οἱ ἐμπνευστές, οἱ δάσκαλοι κυρίως, θ' ἄπρεπε νὰ ὀδηγοῦν τὰ παιδιὰ συχνά, πολὺ συχνά κ' ἐκεῖ με μυστηριακὴ διάθεση νὰ προσπαθοῦν νὰ ἀνάβουν στὲς νεαρὲς ψυχὰς φῶς καὶ φωτιές. Νὰ κάνουν τὶς ψυχὰς ἐστίες δόξης καὶ τιμῆς. Ἔστω καὶ με ἐπανάληψη τῶν ἴδιων λόγων. Ἔστω χωρὶς πρωτοτυπίες καὶ χωρὶς μεγάλες ἐξάρσεις. Ἀλλὰ με εὐλικρίνεια, με πίστη καὶ με σεβασμὸ πρὸς τὰ μεγάλα καὶ τὰ ἱδανικά. Καὶ εἴπαμε συχνά, πολὺ συχνά. Ἡ ὑποβολὴ ἐξασκεῖται με τὴ συχνή

ἐπανάληψη. Πρέπει λοιπόν οἱ δάσκαλοι νὰ παροῦν τὴ θέση τους, ἂν δὲν θέλουμε νάμιαστε Ἀβδηρίτες. Βούσες χωρὶς νερό. Σύμβολα χωρὶς ψυχές.

Εἶπα καὶ πὼς εἶναι ἀξιολογώτατο ὡς γλυπτικὸ ἔργο. Λυπᾶμαι ποὺ δὲν εἶμαι ὁ ἀρμοδιώτερος γιὰ μιὰ κριτική. Μὰ δὲ νομίζω πὼς αὐτὸ ἐμποδίζει νὰ πῶ πὼς βλέπω μὲ τὰ δικὰ μου μάτια τὸ σύνολό του. Στήθηκεν ὕστερα ἀπὸ τοὺς τελευταίους πολέμους μας. Εἶν' ἔργο τοῦ συμπολίτη μας Ἀντώνη Σώχου, τοῦ σημερινοῦ καθηγητῇ στὸ Πολυτεχνεῖο. Ὅταν παρουσιάσθηκε τὸ ἔργο, κάποιοι βοήχον πὼς δὲν ἦταν ἀντάξιο τοῦ σκοποῦ γιατί... ἦταν μικρό!

Κατηγοροῦσαν μάλιστα τὸν Δήμαρχο πὼς ἀπὸ τσιγκουνιά του δὲν τὸ παράγγειλε μεγαλύτερο! Μικρό! Καὶ κανένας εἰδικὸς ἢ κανένας ποὺ νᾶχει κάπως ἔγκυρη γνώμη δὲ ῥωτήθηκε. Δὲν ἔχει φυσικὰ καμμιὰ διάθεση προσωπικῆς μομφῆς αὐτῇ ἢ ὑπόμνησὲ μου. Ἄν δὲν ἀναθεωροῦμε τὰ καμώματά μας, ἀδύνατο νὰ διορθώσουμε τὰ σφάλματά μας.

Γυρίζουμε στὸ ἔργο. Ὁ τεχνίτης ἐσκάλισε μιὰ νεαρὴ γυναῖκα γιὰ νὰ συμβολίσῃ τὴ νικητρία Δόξα. Στὸ ἔργο του θέλησε νὰ δώσῃ τὴν ἐντύπωση, τὴν Ἑννοια, τὴν Ἰδέα. Ὅχι τὴ μορφή. Αὐτὴ ἦταν τὸ μέσο μόνον. Γι' αὐτὸ ἀμελεῖ τὶς ἀπαιτήσεις τῆς ὕλης. Φεύγει ἀπὸ τὰ περὶ καὶ τὰ συνήθη, τὰ «φυσικά». Θέλει νὰ δώσῃ μιὰ Δόξα εἰκόνα τῆς μεταπολεμικῆς ψυχῆς τοῦ λαοῦ ποὺ τὴν γέννησε. Ἔτσι στὴ νεαρὴ γυναῖκα δὲν ἀφίνει νὰ κυριαρχοῦν τὰ ἀνθρώπινα. Τίποτε ποὺ νὰ θυμίζει τὴ θηλότητά της. Ἄγνοεῖ τὴν καμπύλη. Κι' αὐτὸ τὸ στήθος ἀκόμη διαγράφεται κάτω ἀπὸ τὸν χιτῶνα της μὲ μιὰ ἔντονη εὐθεῖα γραμμὴ ὁριζόντια, ποὺ σχηματίζει ὀρθὸς γωνίας στὲς ἄκρες της μὲ τὶς κατακάθετες γραμμὲς ποὺ πέρνει ὁ χρεμαστὸς χιτῶνας. Ἀφύσικη γραμμὴ ποὺ ἐκτελεῖ ἀπαράμιλλα τὸ σκοπὸ της. Ἀπομακρύνει κάθε ὕλιστικὸ αἶσθημα καὶ στὴ θέσῃ του βάζει τὴν ἐντύπωση τῆς σταθερότητος, τῆς δυνάμεως, τῆς ἀκαμψίας. Στοιχεῖα ποὺ ἐξηγοῦν τὰ μεγαλουργήματά της. Στὰ χέρια τοῦ ἔργου ὁ τεχνίτης γράφει τὴν ῥωμαλεότητα. Ἰσχυρότατοι βραχίονες ποὺ φανερά ἔρχονται σὲ ἀσυμμετρία πρὸς τὸ μέγεθος τῆς κεφαλῆς. Διωγκωμένες φλέβες στοὺς πῆχεις. Καρποὶ τῶν χειρῶν χονδροὶ πολὺ. Ὁ ἓνας μάλιστα, ὁ δεξιός, σὰν στρεβλωμένος. Ἀλλὰ τί; Ἡ μαρμαρένια Δόξα στήθηκε γιὰ νὰ μιλεῖ γιὰ τὰ ἔργα της κι' ὄχι γιὰ τὶς ἀπαιτήσεις τῆς ὁμορφίας καὶ τοῦ φύλου της. Τέτοιοι μόνον βραχίονες μπορούσαν νὰ χειρισθοῦν τὴν τρομερὴ σπάθη ποὺ κρατεῖ. Τόσον διωγκωμένες φλέβες νὰ θυμίζουν τοὺς ὑπεράνθρωπους ἄθλους ἐκείνων ποὺ συμβολίζει. Καὶ τόσο δούλεμα τοῦ σπαθιοῦ διώγκωσε τὸν καρπὸ τῶν χειρῶν. Ποιὺς προσεκτικὸς θεατῆς μπόρετ' ἀ τέτοια χέρια μπορεῖ νὰ λησμονήσει τὰ ἐνδοξα καὶ τὰ θαυμαστά κατορθώματά τους;

Καὶ τὰ δύο της χέρια (τὸν καιρὸ ὕστερ' ἀπὸ τὸν πόλεμο) κουρασμένα ἀκουμποῦν πάνω στὴ λαβὴ μιᾶς πελώριας σπάθας, ποὺ ἡ λεπίδα της σβύνει στὶς πτυχές τοῦ φορέματός της. Ἡ μᾶλλον στὶς γλυφές τοῦ Δωρικοῦ στύλου ποὺ ἀντικαθιστᾷ τὸ γυναικεῖο σῶμα ἀπὸ τὴ μέση καὶ κάτω. Τὸ μέγεθος τῆς

λαβῆς δίνει τὸν χαρακτηριστικὸ ὑπολογισμό τοῦ ἄθλου. Κ' ἡ δάφνη ποὺ μαζὺ κρατοῦν σεμνὰ τὰ χέρια, τὸ χαρακτηρισμὸ τοῦ ἀποτελέσματος.

Τὸ κάτω μέρος τοῦ κορμοῦ μὲ τὴ στυλικὴ Δωρικήότητά του κάνει ἔντονη τὴν σταθερότητα τῆς νίκης καὶ τὴ σοβαρότητα τοῦ μνημείου.

Τῆς Δόξας ἡ κεφαλὴ στρέφει ἐλαφρὰ στὰ δεξιὰ καὶ πρὸς τὰ κάτω. Δὲν ἔχει ἔκφραση θριαμβικῆ. Ἀπεναντίας φαίνεται πονεμένη, ἕναν πόνον ἀνθρώπινον ἀλλὰ σοβαρὰ συγκρατημένον. Σκεπτικὴ στρέφει τὰ μάτια στὴ γῆ. Δίνει ἀπόλυτα τὴν ἐντύπωση πὼς ἀναμετράει τὰ περασμένα. Τὸν μακρινὸ δρόμο ποὺ πέρασε. Τοὺς μόχθους ποὺ κούρασαν. Τὶς θυσίες ποὺ πόνεσαν τὶς καρδιές. Τοὺς χοροὺς. «Μελετᾷ τὰ λαμπρὰ παλληκάρια» ποὺ δέχτηκεν ἡ γῆ ποὺ σκεπτικὴ κυττᾷ αὐτή.

Ἔχω ἄδικο νὰ νομίζω ἀξιολογώτατο ἔργο τῇ Δόξᾳ τῆς πλατείας μας ; Νὰ νομίζω ἀριστουργημα αὐτὸ τὸ ἔργο τοῦ Σώχου ; Κ' ἔχω ἄδικο νὰ ζητῶ γι' αὐτὸ τὸ σύμβολο νὰ τὸ ἀπαλλάξουμε ἀπὸ τὰ ἀσεβῆ καὶ τὰ βέβηλα ;

ΧΑΡΙΛΑΟΣ ΚΑΚΟΥΡΗΣ

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΑΠΟΚΡΕΩ

Στὶς πλατεῖες καὶ στοὺς δρόμους λαοθάλασσα καὶ τότες, ὅπως σήμερ' ἄδερφή.

Ἰδιες παίζουν στὶς καρδιές μας—μὲ τὴ θύμηση—οἱ νότες, στῆς λαχτάρας τὴν κορφή.

Μ' ἄλλο τότες κι ἄλλο τώρα (π' ἄφισέ μας γειὰ ἡ νιότη καὶ λιγότεψ' ὁ χυμὸς τῶν ἐσώκρινων ἀδένων καὶ σοφία κι ἀγιότη, τῶν ἐρώτων ὁ θυμὸς).

Σήμερα στὸ πάει κι ἔλα τῆς λαοθάλασσας ποὺ βόγγει μόριο εἶμαι κι ἐγώ.

Μ' οἱ φωνές τῶν μασκαράδων κι οἱ ἀναθροὶ των φθόγγοι «φύγε, —λένε μ'—ἀποδῶ !...»

—«Τι ζητεῖς στῆς Βαλπουργίας νύχτας τὶς ἀπομιμήσεις,

»χωρὶς νηότι κι ὁρμὴ ;...

»Ἐ, παληάτσε τῶν παληάτσων, πῆγαινε ν' ἀποκουμπῖσεις

»σ' ἕνα τοῖχο τὸ κορμί!...»

Κι ἔνωσα νὰ φτερουγίζουν (λές καὶ μ' ἀποχαιρετοῦσαν μὲς τῆς μνήμης τὰ κελλιά),

τῶν καρναβαλιῶν οἱ νύχτες ποὺ περάσαν κι ἀσπρίσαν στοὺς κροτάφους τὰ μαλλιά...

Πά τ ρ α

ΝΩΤΗΣ ΝΗΣΙΩΤΗΣ

ΤΟ ΤΡΙΜΗΝΟΝ

Ο ΜΟΡΦΩΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ ΚΥΡΙΩΝ

Ἀπὸ τὸ ποικίλον μορφωτικὸ καὶ φιλανθρωπικὸ ἔργο τοῦ Μορφωτικοῦ συλλόγου κυριῶν ἐκεῖνο ποῦ ἐνδιαφέρει περισσότερο τὴ σκοπιὰ μας, εἶναι ἡ προσπάθειά του νὰ συμβάλῃ στὴν πνευματικὴ κίνησιν τῆς πόλεώς μας ὀργανώνοντας ἀπὸ χρόνα τώρα σειρὰ ἐκλεκτῶν διαλέξεων, προσωρισμένων γιὰ τὸ διανοούμενον κοινὸ τῆς πόλεώς μας. Οἱ διαλέξεις αὐτὲς κάθε χειμῶνα δίνονται μὲ ἐπιτυχία ποῦ ὀφείλεται κυρίως στὶς προσπάθειες τῶν κυριῶν μελῶν τοῦ συλλόγου. Ἀλλὰ καὶ τὸ κοινὸ τῶν Πατρῶν, στερούμενον κάθε ἄλλης πνευματικῆς καλλιεργείας, ἀφ' ὃου συμμετέχει στὶς διαλέξεις τοῦ συλλόγου ποῦ ὅλες σημειώνουν κοσμοπλημμύρα καὶ ἐνδιαφέρον ἐντονο καὶ οὐσιαστικόν. Κυριαρχεῖ στὸ ἀκροατήριόν τους πολὺ τὸ γυναικεῖο φύλον καὶ διατηροῦμε τὴν πεποίθησιν ὅτι αὐτὸ δὲν γίνεται ἀπὸ ἀλληλεγγύην ἀπλῶς στὸ ἔργο ἐνὸς συλλόγου κυριῶν ἢ γιὰ κοσμικὴν ἐπίδειξιν καὶ ἀπὸ κοινωνικὴν ἀνάγκην. Θέλουμε νὰ πιστεύουμε, ἐμεῖς τοῦλάχιστο, ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἀκροατηρίου εἶναι ἀληθινὸ καὶ εἰλικρινές. Τὸ κοινὸ μας διψάει πάντα γιὰ κάτι ἀληθινὰ πνευματικὸ καὶ ἀνώτερον.

Φέτος οἱ κυρίες εἶχαν καὶ μιὰ ἀκόμα ἀξιέπαινη πρωτοβουλία. Στῇ σειρᾷ τῶν ὁμιλιῶν παρουσίασαν καὶ συμπολίτες ὁμιλητές, οἱ ὅποιοι ὁμολογουμένως σάθηξαν στὸ ὕψος τῶν πρωτεουσάνων συναδέλφων τους. Ἔτσι ἀποδείχτηκε γιὰ μιὰν ἄλλην φορὰ ὅτι ὁ τόπος μας διαθέτει πάντοτε ἐκλεκτὰ στοιχεῖα μὲ διάθεσιν καὶ δυνάμεις πολύτιμες γιὰ μιὰν πνευματικώτερον ζωὴν καὶ κίνησιν.

Ὅπως πολλὰς φορὰς τὸ τονίσαμε, ἐκεῖνο ποῦ μᾶς λείπει, εἶναι πρωπαντὸς ὁ πνεύμας, λείπει τὸ πνεῦμα τῆς προαγωγῆς καὶ τῆς προστασίας τῶν πνευματικῶν ἐργασιῶν καὶ αὐτὸ τὸ πνεῦμα δὲ τὸ ἔχει ἡ κατὰ τὰ ἄλλα ἀξιολογώμενη κοινωνία μας. Ἐν τῷ μεταξὺ τὸ ἔργο τοῦ Μορφωτικοῦ δὲν παύει μὲ τὴν θαρρετὴ καὶ ἔμμοιον συνέχισίν του νὰ ἐπιβάλλῃ σὲ μᾶς καὶ σὲ ὅλον τὸ διανοούμενον κόσμον τὴν ὑποχρέωσιν νὰ τοῦ ἐκφράζουμε τὰ συγχαρητήρια καὶ τὶς εὐχαριστίας μας.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΣΤ' «ΑΧΑΪΚΑ»

Ἀπὸ τὸν διακεκριμένον συνεργάτην μας καὶ φιλοπονήσαντα ἱστοριοδίφην κ. Λεωνίδα Ζῶν, πήραμε τὸ γράμμα του αὐτὸ σὲ ἀπάντησιν προσκλήσεως ὅπως γιορτάσουμε καὶ στὴν Πάτρα τὴν 50ετηρίδα τοῦ ἔργου του, γιὰ τὴν ὁποία ἐγράψαμε ἤδη στὸ προηγούμενον τευχὸς μας. Τὸ γράμμα ἔρχεται ἀπὸ τὸ Παλαιὸ Φάληρον.

Εὐγενέστατε φίλε καὶ συνάδελφε,

Ἡ εἰλικρινὴς ἐκδήλωσις καὶ διὰ τῶν ἀγαπητῶν μου «Ἀχαϊκῶν» καὶ διὰ τῆς τιμητικῆς ἐπιστολῆς σας τῶν εὐγενῶν πρὸς ἐμὲ αἰσθημάτων καὶ εὐχῶν σας ἐπὶ τῷ ἱσχυρίῳ μου μοὶ παρέχει τὴν εὐχάριστον εὐκαιρίαν νὰ διατρανώσω τὴν ἀπειρον εὐγνωμόνην μου, πολλῶν δὲ μᾶλλον, καθόσον ἐκδήλωσις, ὥς ἡ ἰδική σας, ἀποτελεῖ τίτλον τιμῆς καὶ ὑπερηφανεῖας εἰς ἓνα ταπεινὸν ἐργάτην τοῦ πνευματικοῦ ἀγώνος, ὁποῖος ἐγώ.

Ἄλλ' ἀκόμη περισσότερον δεσμεύει τὴν ψυχὴν μου καὶ ἡ ἀγαθὴ καὶ πάννυχο ὑποχρεωτικὴ ἐπιθυμία σας, ὅπως ὀργανώσωτε αὐτόθι πρὸς τιμὴν μου καὶ παρόντος ἡμοῦ συγγέντρων, ἢ ἓν γεῦμα.

Ὅσο εὐχάριστον καὶ τιμητικὸν ἔμα δι' ἐμὲ εἶναι τὸ δαίγμα τοῦτο τῆς ἀγάπης σας, τόσος καὶ λυπηρὸν ἐπίσης, μὴ δυνάμενον, τοῦλάχιστον ἐπὶ τοῦ παρόντος, διὰ λόγους ὑγείας τῆς πασχούσης σωζύγου μου, νὰ γνωρίσω ἐκ τοῦ πλησίον πρόσωπον λίαν ἀγαπητὸν καὶ διὰ τὰ πνευματικὰ προσόντα καὶ διὰ τὴν εὐγένειαν τῆς ψυχῆς. Θὰ διακρατήσω ἐν τούτοις ὑπερηφάνως τὴν ἐπιθυμίαν σας καὶ ἂν, ὥς ἐλπίζω, κατὰ Μάιον

ἡ Ἰουνιον μεταβῶ εἰς τὴν γενέτειραν, θὰ θεωρήσω ἑμαυτὸν εὐτυχῇ νὰ ἐπισκεφθῶ τὴν ὥραίαν πατρίδα σας—προσφιλῇ εἰς ἐμέ, ὡς καλύπτουσιν ὑπὸ τὰ ἐλαφρὰ χρώματά της τὰ λείψανα πολυκλαύτου ἀνεπιού μου—καὶ τύχω τῆς τιμῆς νὰ γνωρισθῶμεν καὶ προσωπικῶς, καθὼς καὶ μεῖ ἄλλους αὐτόθι διανοομένους τῆς προηγμένης κοινωνίας σας. Δεχθῆτε, παρακαλῶ, τὴν ἐξαιρετικὴν ἐκτίμησίν μου καὶ ἀγάπην

Ὅπως ὑμέτερος
ΑΛΕΩΝΙΑΣ Χ. ΖΩΗΣ

Σημειώνουμε μετὰ τὴν εὐκαιρία αὐτὴ ὅτι τὸ Σάββατο 9 Μαρτίου γιορτάστηκε ἡ ἑορτή τοῦ φιλολογικοῦ ἔργου τοῦ κ. Ζώη στὴν Ἀθῆνα μετὰ λόγους τῶν κ. κ. Ν. Βέη, Κ. Καϊροφύλα καὶ Μ. Σιγούρου καὶ μετὰ μεγάλῃ συγκέντρωση διανοομένου κόσμου, Ἀκόμα σημειώνουμε ὅτι ὁ ἀκάματος ἱστοριοδίφης μᾶς ἔστειλεν ἄλλα εἰκοσιν ἀνέκδοτα Πατρινὰ ἔγγραφα τῆς Τουρκοκρατίας ποῦ θὰ δημοσιεύσουμε μετὰ τὸν καιρὸ.

.....

Απὸ τὸ ἔγκριτο φιλόλογο καὶ ἱστοριοδίφῃ τῆς ἰδιαίτης τοῦ πατρίδας Κυνοῦρίας καὶ ἐκδότῃ τῆς συναδέλφου «Κυνοῦριακῇ Ἐπιθεώρησι» κ. Θ. Βαγενᾶ, πήραμε τὸ χάρισμα αὐτὸ ποῦ δημοσιεύουμε μετὰ κάθε τιμῇ.

Ἀξιότιμε κ. Τριανταφύλλου,

Μ' εὐχαρίστησίν μου εἶδα στὸ προτελευταῖο τεῦχος τῶν λαμπρῶν Σας «Ἀχαϊκῶν», μιὰ κίνησις γιὰ τὴν συγκέντρωση τῶν Πατρινῶν δημοτικῶν τραγουδιῶν καὶ Σᾶς εὐχαριστῶ, ἀκόμη, γιὰ τὴν πληροφορίαν, πῶς τοῦ τραγουδιοῦ τοῦ «Θανάση Καράμπελα» ὑπάρχει καὶ Πατρινὴ παράλλαξι. Γιατὶ σ' αὐτὸ εἶπεν ἡ ἔκδοσις τῆς μελέτης μου γιὰ τὸν Καράμπελα, στὸ νὰ δοθῇ δηλ. ἡ ἀφορμὴ ν' ἀναφανοῦν ὅλες οἱ παραλλαγές τῶν τραγουδιῶν του κ' ὅλες οἱ ἄγνωστες, ἀκόμη, λαϊκῆς παραδόσεις. Μόνον μ' αὐτὸν τὸν τρόπον, πιστεύω, πῶς θὰ κατορθωθῇ τὸ ξεκαλίσμα τῆς ζωῆς καὶ τῆς δράσεως καθὲ κλέφτῃ ἢ καθὲ ἥρωα ποῦ ἔζησε πρὶν ἢ κατὰ τὸ 1821. Κι' ἀκολουθήσῃ τὸ σύστημα τῆς ἐκδόσεως μονογραφιῶν γιὰ καθὲ ἕνα ἱστορικὸ πρόσωπο χωριστά, ὥστε σὲ μιὰ γενικώτερη μελέτῃ ποῦ θὰ περιλάβῃ ἕνα μεγάλο κομμάτι τῆς Κυνοῦριακῆς Ἱστορίας (τὰ χρόνια δηλ. τὰ σχετικὰ μετὰ τὴν Τουρκοκρατίαν καὶ τοὺς κλέφτες τοῦ Μαλεβοῦ), νὰ μποῦν ξεκαθαρισμένα καὶ τακτοποιημένα ὅλα τὰ πρόσωπα καὶ τὰ ἱστορικὰ ἐπεισόδια.

Πρὸ ὀλίγου Σᾶς ἔστειλα καὶ μιὰ ἄλλη μελέτῃ μου, ποῦ ἀφορᾷ τὸν κλέφτῃ «Πέτρο Μαντᾶ» καὶ τοῦ ὁποίου ἡ δράσις βρισκόταν μπλεγμένη μετὰ δυὸ ἄλλους κλέφτες Μαντάδες, τὸν Γιάννη Μαντᾶ ἀπὸ τὸ Ἀρχουδόρεμα τῆς Γορτυνίας καὶ τὸν καπετάν-Μαντᾶ ἀπὸ τὰ μέρη τῆς Πάτρας. Γι' τὸν δικό σας αὐτὸν καπετάν-Μαντᾶ ἐλάχιστες πληροφορίες ὑπάρχουν. Κυκλοφοροῦν, ὅμως, τραγούδια πολλὰ μετὰ τ' ὄνομα τοῦ Μαντᾶ καὶ πολλὰς παραδόσεις γιὰ τὴν ζωὴν καὶ τὸ θάνατό του. Στὴν μελέτῃ μου ἐκείνῃ ξεκαθαρίζω, ὅσο μπορῶ, τὰ ζητήματα, ἀλλὰ εἶναι χρησιμώτατες, ὅλες, οἱ πληροφορίες, ποῦ ὑπάρχουν καὶ μάλιστα γιὰ τὸν δικό σας Μαντᾶ, ποῦ εἶναι καὶ πῶς παλιὸς καὶ πῶς ἄγνωστος.

Σεῖς μετὰ τ' «Ἀχαϊκά» Σας θὰ μπορούσατε νὰ βοηθήσετε στὴν ἐρευνᾶ αὐτῆς τῆς ἱστορικῆς πλευρᾶς καὶ Σᾶς παρακαλῶ νὰ κάμετε, ὅτι εἶναι δυνατόν. Γιατὶ μόνον μετὰ συνεργασίαν τῶν διανοομένων μποροῦν νὰ λυθοῦν πολλὰ ἀπὸ τὰ, ἀκόμη, ἄλυτα ἱστορικὰ ζητήματα. Καὶ εἶναι καθήκον τῶν ἐπαρχιακῶν περιοδικῶν νὰ φροντίζωμεν γιὰ τὴν ἀλληλογνωριμίαν καὶ συνεργασίαν τῶν ἐπαρχιακῶν διανοομένων. Διότι ἡ γνωριμία μεταξὺ τους, οἱ κοινές, κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπιδιώξεις, θὰ φέρουν μιὰ ἐπωφελεῖ καὶ γόνιμη συνεργασία. Γιὰ μᾶς μάλιστα, πού, ἀπὸ διάφορα μακρυνὰ τμήματα τοῦ Μοριᾶ

ἀγωνιζόμαστε τὸν ἴδιο πνευματικὸν ἀγῶνα, θὰ φέρῃ ἡ ἀλληλογνωριμία μας μὴ μὲ γάλη «Ἑταιρία μελετῶν τοῦ Μοριά», ποῦ εἶναι προωρισμένη νὰ φέρῃ τόσα καλὰ στὸν τόπο μας, ὥπως μέχρι τώρα μεγάλες ὑπηρεσίες στὸν τόπο τους πρόσφεραν ἡ Ἑπειρωτικὴ Ἑταιρεία, τῶν Θεσσαλῶν, τῶν Κρητικῶν Σπουδῶν, τῶν Μακεδονικῶν, τῶν Θρακικῶν κ.λ. π.

Ὁ ἀγαπημένος μας Μοριάς εἶναι καιρὸς κι' αὐτὸς νὰ καλέσῃ σὲ συναγεμῶνὰ παῖδιά του καὶ νὰ ξεπεράσῃ σὲ δράσῃ ὅλους τοὺς ἄλλους τόπους. Γι' αὐτὸ ἄς ἀρχίσουμε ἀπὸ τώρα νὰ συνεργαζόμαστε καὶ νὰ προλείδουμε τὸ ἔδαφος γι' αὐτὸν τὸν μεγάλο σκοπὸ.

Μὲ τοὺς φιλικωτέρους μου χαιρετισμοὺς,
ΘΑΝΟΣ ΒΑΓΕΝΑΣ

ΚΡΙΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΥ

ΚΩΣΤΑ ΚΑΛΑΤΖΗ «Ὁ Μεθώνης Γρηγόριος Παπαθεοδώρου» (Ἱστορικὴ Μονογραφία). Ἀθήνα 1939.

Ἀλλά, σὰν παραμῦθι, μᾶς διηγεῖται ὁ κ. Καλατζῆς στὸ νέο του βιβλίον, πεμπτο τῆς σειρᾶς «Μεγάλες Μορφές», τὴν ὑπέροχην δράσιν τοῦ Ἐπίσκοπου Μεθώνης Γρηγόριου, τοῦ ὁποῖου μᾶς γνωρίζει καὶ τὸ πραγματικὸν τοῦ ἐπώνυμο, ποῦ, καθὼς τὸν ζεῖ, δὲν εἶναι Οἰκονόμου, καθὼς πιστευότανε, μὰ Παπαθεοδώρου.

Ὅπως καὶ στὰ βιβλία του γιὰ τὸν ἱστορικὸ Ἀμβρόσιο, Φρατζῆ καὶ Γερμανὸ Ζαφειρόπουλον, γιὰ τὰ ὁποῖα ἔχω γράψει σχετικὰ, ὁ συγγραφεὺς, μᾶς δίνει σήμερον, κατὰ τὴν συνήθειά του, μέσα σὲ 40 σελίδες μόνον, τόσο ποῦ νὰ μὴν κουράζῃ τὸν ἀναγνώστη του, ὁλάκερην τὴ ζωὴ καὶ ὁλοζώντανην τὴ μεγάλη μορφή τοῦ ἀγωνιστοῦ Δεσπότη τῆς Μεθώνης, ποῦ ἡ μοῖρα τοῦ εἶχεν ὀρίσει ἀπ' τὸ χωριὸν τοῦ Ἀλβανία τῆς Ὀλυμπίας, τώρα Μίνθη, νὰ φτάσει ν' ἀνέβῃ στὸ θρόνον τοῦ Ἐπίσκοπου Μεθώνης καὶ ἀπὸ κεῖ πάνω νὰ γίνῃ ὁδηγητὴς τοῦ σκλαβομένου ἑλληνισμοῦ τῆς περιφέρειᾶς του, ὄνειροπολῶντας ἀπὸ παιδί νὰ ἀναλάβῃ αὐτὴ τὴ θεία ἀποστολήν, ὑποστηρίζοντας τὴ γλυκεῖα τοῦ πατρίδα στ' ὄμορφον καὶ ἰδανικὸ ὄνειρον τῆς λευτεριάς ἀπὸ τὴ σκλαβιά. Σὰν ἔγινε Δεσπότης, μὲ τὴ δῖψα τῆς δράσεως στὴν ψυχὴ του, ταξίδεψε πολὺ καὶ περῶντας ἀπ' τὰ Ἑπτάνησα, Μάλτα, Βενετία, Γένοβα, Νεάπολιν καὶ Πόλιν, ἔφτασε στὴ Ρωσσίαν, μιλῶντας παντοῦ γιὰ τὴ σκλαβωμένην τοῦ πατρίδα μὲ τὸ σκοπὸ νὰ κερδίσει συμπάθειες. Στὴ Ρωσσίαν, ἐπεσκέφτηκε τὸν Αὐτοκράτορα καί, ἀφοῦ ἐξιτόρησε τὴν κατάστασιν τῶν συμπατριωτῶν του, κατώρθωσε νὰ πάρῃ τὴν ὑπόσχεσίν του γιὰ μελλοντικὴ βοήθειαν τῆς Μεθώνης Ρωσσίας. Ἡ κατοπινὴ του δράσις, μετὰ τὴν προσχώρησίν του στὴ Φιλικὴν Ἑταιρίαν, περιορίζεται στὴ θυρullικὴν πολιορκίαν τοῦ Νικόστρου τῆς Μεθώνης καὶ τὴν κατάληψίν του ἀπὸ τοὺς μανιασμένους πολιορκητὰς ποὺ κατασφάξανε ὅλους τοὺς τούρκους. Ἡ εἰκόνα τῆς σφαγῆς χτύπησε κατὰκαρδὰ τὸν Δεσπότη ἀγωνιστῆν, ποῦ γιὰ μὴ στιγμὴν ἔχασε τὸν ἀγωνιστὴ ἑαυτοῦ του κι' ἔγινε μονάχα ὁ φιλάνθρωπος παπᾶς, ὁ χριστιανὸς, ποῦ δὲν μπορούσε νὰ ὑποφέρει νὰ βλέπῃ κείνη τὴν εἰκόνα τῆς ἀνθρωποσφαγῆς. Κι' ὁ πόνος του, ἦταν μεγάλος, ποῦ δὲν ἐπρόλαβε ν' ἀναχαιτίσῃ τοὺς πολεμιστὰς του. Ἡ περιγραφὴ τῆς ψυχικῆς τραγωδίας του στὸ ἀντίκρουσμα τῶν πτωμάτων ποὺ σκεπάζουν τὰ χῶματα τοῦ τόπου του, εἶναι συγκινητικὴ καὶ οἱ σελίδες 18 μέχρι 21, εἶναι ἀπὸ τίς πιὸ καλὰς. Αὐτὸς ὁ μεγάλος τοῦ πόνου γίνεται αἰτία γιὰ λίγο καιρὸ νὰ κλειστῇ στὴ Μητρόπολιν του, μὴ θέλοντας ν' ἀναμειχθῇ πάλιν πούθενά, παρ' ὅλες τίς παρακλήσεις τῶν δικῶν του ποὺ ἀγωνίστηκαν γιὰ νὰ τὸ κατορθώσουν. Ἐκεῖνο ὅμως ποῦ ξεσήκωσε πάλιν τὸν Γρηγόριον ἦταν τὸ φτάσιμο τοῦ Ἱμπραὴμ καὶ ὁ κίνδυνος τῆς κατάληψης τῶν κερδισμένων ἀπὸ τοὺς Ἀραπάδες. Ἀναθεωρῶντας ὁ Δεσπότης, τίς ἀποφάσεις του τότε, κάλεσε τοὺς φίλους του γιὰ νὰ σκεφτοῦν μαζὶ καὶ

ἢ ἀποφασίσουν τὴ στάση πού θάπρεπε νά κρατήσουν. Ἔτσι δὲν ἄργησε νά ξαναπάρει τὴν ἀρχηγία. Μετὰ τὴν κατάληψη τῆς Μεθώνης καὶ τῆς Κορώνης ἀπὸ τὸν Ἱμπραήμ, πού κατέλαβε ὅλα τὰ κάστρα πού δὲν ἐπρόλαβαν νά πάρουν οἱ Ἕλληνες, προχώρησε πρὸς τὸ Νιόκαστρο τὸ μόνο πού εἶχε μείνει ἄθικτο καὶ τὸ πολιορκήσε. Γύρω ἀπ' αὐτὸ γίνηκε ὁ μεγαλύτερος ἀγῶνας καὶ κεῖ γράφτηκε μιὰ νέα ἐποποιία. Γύρω σ' αὐτὸ, ἀφοῦ πάλασαν σὰν παληκάκια, σκοτώθηκαν ἢ αἰχμαλωτίστηκαν ὅλα τὰ παληκάκια τοῦ Δεσπότη μαζί κι' αὐτός. Αἰχμάλωτος, κλεισμένος σ' ἓνα ὑγρὸ κελί, βρῖσκει τὸ θάνατο ἀπὸ πείνα καὶ χολέρα γιατί δὲν θέλησε νά προσκυνήσει τὸν κατακτητὴ, καθὼς τοῦ τὸ ζητοῦσε.

Τὸ νέο αὐτὸ βιβλίον τοῦ κ. Καλαντζή, γραμμένο τόσο ζωντανά, μὲ τὸν εὐχάριστο διηγηματικὸ τρόπο τοῦ συγγραφέα βαρύνει ἀκόμα πλεονεκτήματα τὴν ἀξιόλογη ἐργασία του γύρω ἀπὸ τὶς ἱστορικὲς μονογραφίες, στίς ὁποῖες, καθὼς καὶ ἄλλοτε τόνισα, παρουσιάζεται εἰδικὸς καὶ ἀριστοτέχνης.

ΠΕΡΣΕΥΣ ΑΘΗΝΑΙΟΣ

ΚΩΣΤΑ ΚΑΡΑΧΑΛΙΟΥ, «Στοχαστικὲς Ὁρὲς» (ποιήματα) Πάτρα 1940 (Τυπογραφεία Θ. Κούκουρα) δραχ. 25.

Μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ἐπίσημους κριτικούς μας, καιρὸ τώρα, ὑποστηρίζουν τὴ γνώμη ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀληθινὴ ποίηση στὶς ἡμέρες μας καὶ γενικά ὅτι ὁ ποιητικὸς λόγος, συγκρινόμενος μὲ τὰλλα εἶδη τῆς φιλολογικῆς παραγωγῆς, βρῖσκεται πλεονεκτήματα. Ὅτι ἡ ποίηση περνάει μιὰ περίοδο παρακμῆς. Κι' ἓνα φιλολογικὸ περιοδικὸ τῶν Ἀθηνῶν, ἀπὸ τὰ σπουδαιότερα, πού ἀπηχεῖ φαίνεται τὴ γνώμη τῶν κριτικῶν αὐτῶν, ἔλαμψε τὴ δήλωση, ἀπευθυνόμενον ἰδιαίτερα στοὺς νέους πού ἔχουν τὴ δικαιολογημένη φιλοδοξία νά παρουσιάσουν ἀπ' τὶς στήλες του στίχους τῶν, ὅτι στὸ ἐξῆς πολὺ λίγους στίχους νέων θὰ δημοσιεύει. Ἡ γνώμη αὐτὴ στηρίζεται στὴ διαπίστωση ὅτι δὲν ὑπάρχουν νέοι ποιηταί. Καὶ διάφορες ἀντιλήψεις διατυπώνονται περὶ τοῦ φαινομένου αὐτοῦ. Ἄν ὅμως ἀφίσουμε ἔξω τῆς τέχνης, ὅπως πραγματικά τὸ ἀξίζει, τοὺς «σουρεαλιστοὺς», ὅλη ἡ ἄλλη φιλολογικὴ παραγωγή τῶν νέων μὲ τὸ ἐπιχείρημα πού κατακρίνεται ἀπὸ κείνους πού τῆς ἀρνούνται ἀπόλυτα τὴν ἀξία της, ἀδικεῖται. Τὸ ἐπιχείρημα αὐτὸ ἔρχεται ἀπὸ μιὰ σύγκριση. Ὅταν ἐμφανίζεται ἓνας νέος ποιητής, ἀμέσως τὸν συγκρίνουν μὲ τοὺς παλαιοὺς. Κ' ἐπειδὴ δὲν τοὺ βρῖσκουν τὴ πλαστικότητα καὶ τὴ μουσικότητα τοῦ Σολομοῦ, τὸ μεγαλόπνοο καὶ τὴν ὑποβλητικότητα τοῦ Παλαμᾶ, τὴ χάρη καὶ τὴν ὁμορφίαν τοῦ Χατζόπουλου καὶ τοῦ Μαλακάση καὶ τὴν τεχνικότητα καὶ ἀριότητα τοῦ Μαβίλη καὶ τοῦ Γρυπάρη, τὸν ἀρνούνται. Ὅταν ἐμφανίζεται ἓνας νέος διηγηματικὸς ἢ μυθιστοριογράφος θυμοῦνται τοὺς ἡθογράφους, τὸν Καρκαβίτσα, τὸν Πα. Λαδιανάκη, τὸ Θεοτόκη καὶ τὸν Ξενοπούλου καὶ βρῖσκουν ὅτι δὲν ἀξίζει τίποτα. Ἄλλ' ἐντὶ τῇ σύγκρισιν δὲν ἔχει τὴ θέσιν της. Ἄν οἱ σημερινοὶ λογοτέχνες μας ζοῦσαν τὴν ἐποχὴ ἐκείνων θάγραφαν ὅπως κι' αὐτοί. Πιστεύω ὅτι ὅχι αὐτοί, μὰ ἡ ἐποχὴ μας εἶναι περισσότερο ὑπεύθυνη γιὰ τὸ ἔργο τους. Πόσο ἀληθινὸ εἶν' αὐτὸ φαίνεται ἀπὸ τὰ ἔργα πού δημοσιεύουν τώρα οἱ παλαιοὶ λογοτέχνες μας, οἱ φτασμένοι, πού εἶνε κατὰ τὰς ἀνάγκες ἀπὸ τὰ ἔργα τους τὰ πρῶτα πού τοὺς ἀνέδειξαν. Ἐνῶς μεγάλου κοινωνιολόγου καὶ κριτικὸς τῆς τέχνης εἶπε ὅτι ἡ τέχνη εἶνε στὸ σύνολό της ἡ συστηματικὴ ποίηση τῶν κοινωνικῶν αἰσθημάτων σὲ μορφές. Ἡ ἐποχὴ μας δὲν παρέχει ἔδαφος γιὰ μεγάλη τέχνη, ὅπως μπορεῖ νά ἐμπνεύσει μεγάλα ἔργα γιατί τὸ καλλιτεχνικὸ της γίνεσθαι δὲν συμβαλλήθηκε ἀκόμα. Οἱ σημερινοὶ δημιουργοὶ ἔργων τέχνης καλλιερگوῦν σὲ γῆ ἄνυδρο καὶ ἄγονο ἀκόμα καὶ γι' αὐτὸ τὸ φιλολογικὸ τους δένδρον ὑψώνεται καχεκτικὸ καὶ ἀδύνατον. Τὰ αἰσθήματα, οἱ πόθοι, οἱ παλμοί, ὁ ἐνθουσιασμός γιὰ κατὰ νῦν καὶ ἀνάντερον, οἱ λύπες κι' οἱ χαρὲς τῶν σημερινῶν ἀνθρώπων, δὲν παρουσιάζουν ἀκόμα τὴ ζωτικότητα, τὴ ζωνρότητα καὶ τὸ πηγαῖο τοῦ ψυχικοῦ κόσμου τῶν ἀνθρώπων τῶν περ-

σμένων χρόνων.

Αυτὲς τὶς γενικὲς σκέψεις μᾶς προκάλεσε τὸ διάβασμα τῆς ποιητικῆς συλλογῆς «Στοχαστικὲς Ὁρᾶς» τοῦ Κ. Καραγάλιου ποῦ κυκλοφόρησε σ' ὥραια ἔκδοσις ὁ Πατρινὸς ἐκδότης Θεοδ. Κούκουρας καὶ κρίναμε ἀναγκαῖο νὰ τὶς γράψουμε παρουσιάζοντας τὴν στοὺς ἀναγνώστες τῶν «Ἀχαϊκῶν». Ὁ ποιητὴς μὲ τὸν τόμο του αὐτὸ κάνει τὴν πρώτη του ἐμφάνισις στὴ φιλολογικὴ ζωὴ. Τὸ ἔργο του, ὡς νέου ποιητῆ, τοποθετεῖται γενικὰ στὰ πλαίσια ποῦ καθορίσαμε παραπάνου γιὰ τοὺς νέους λογοτέχνες ποῦ μπροστὰ τοὺς βρίσκεται μιὰ ἀσχημάτιστη φιλολογικὴ ζωὴ καὶ πίσω τοὺς μιὰ λαμπρὰ φιλολογικὴ παράδοσις. Ἄν ἡ καλὴ μέρα φαίνεται ἀπ' τὸ πρωτὶ, τότε ὁ Κ. Καραγάλιος θὰ παρουσιάσει μιὰ καλὴ μέρα. Τὸ ἔργο του ἔχει περισσότερα προτερήματα, παρὰ ἐλαττώματα. Ἡ αἰγλή τοῦ παρελθόντος δὲν τὸν παρέσυρε σὲ κούφια μίμησις. Οὐτε ἓνας στίχος του δὲν θυμίζει παλαιὸ ποιητῆ. Μὴ ἀπόχρωσις Μπωντελαρισμοῦ μπορεῖ νὰ σημειώσει κανεὶς σὲ μερικὰ ποιήματα, ὅπως στὴν «Κίρκη». Μ' αὐτὸ πιστεύω ὅτι ὀφείλεται σὲ ὁμοιότητα ἐμπνεύσεως παρὰ σὲ μίμησις. Ὡστόσο κι' ὁ ἐπιρρεασμὸς ἀπὸ ἓνα μεγάλο ποιητῆ, ὅπως ὁ Μπωντελαίρ, δὲν εἶνε κατακριτέος, ὅταν ὁ μαθητὴς ἔχει ταλάντο καὶ γράφει μ' ἀληθινὸ αἶσθημα τέχνης. Ἡ γλώσσα του, δημοτικὴ μὲ πλούσιο λεξιλόγιον, στρωτῇ, χωρὶς νεολογισμοὺς καὶ γλωσσοπλαστικὰς ἐπιδείξεις. Ἀλλὰ ἔχουμε νὰ παρατηρήσουμε ὅτι ὁ ποιητὴς μπορούσε περισσότερο νὰ βασιανίσει καὶ νὰ πλάσει τὸ γλωσσικὸ θυσσαυρὸ καὶ ὑλικό, γιὰτὶ σὲ πολλὰ ποιήματά του παρουσιάζει φανερά τὰ σημάδια ὅτι ἀρκεστήκη στὴν πρώτη φόρμα. Ἄν ἡ σύλληψις εἶνε κάτι τὸ ἀτόφιο, κάτι ποῦ δὲν δέχεται μεταβολή, ἡ ἐκτέλεσις, ἡ ἐπεξεργασία, εἶν' ἔργο, καθαρὰ, τέχνης. Αὐτὸ δὲ ἐφαρμόζεται καὶ στὴν ποίησις. Ὁ ποιητὴς μας τὰ θέματα του τὰ παίρνει ἀπὸ τοὺς κόσμους τῆς φαντασίας, τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν σκέψεων μὲ πλήρη ἰσορροπία μεταξὺ τοὺς. Ἐδῶ ἓνας συγκρατημένος καὶ εἰλικρινὴς ὑποκειμενισμὸς, ἐκεῖ μιὰ εἰκόνα ἀπ' τὴ ψυχὴ τῶν πραγμάτων καὶ τῶν προσώπων, ὅπως τὴ νοιώθει ὁ ποιητὴς. Κάποιοις ὅμως πεσσιμισμὸς ποῦ ὀφείλεται περισσότερο σὲ στιγμιαίους αἰσθηματισμοὺς, παρὰ σὲ κατασταλαγμένη ἰδεολογία, τὸν κάνει νὰ βλέπει τὴ σκληρὴ ὄψις τῶν πραγμάτων καὶ νὰ εἶνε μελαγχολικός. Μᾶς τὸ λέει στοὺς στίχους τοῦ πρώτου ποιήματος τῆς συλλογῆς του.

Ὅσοι καὶμοὶ μὲ δείρανε—κι' ὅσες χαρὲς
μὲ γλύκαναν—ὦ πόσο λίγες κι' κριβές.

Κι' ἐγὼ τὸνίζω τὸ τραγοῦδι μὲ σκοπὸ
θλιμμένο καὶ καμμιὰ φορὰ—ὦ πόσο σπάνια—
χαρούμενο καὶ βλέπω τότε γῆς κι' οὐράνια
στὸ φῶς πλημμυριστά...

Μὰ ἀμέσως σὰν ἀντίδοτο ἔρχεται ἡ ἄλλη ὄψις τῶν τῶν πραγμάτων. Στὸ ποίημα ποῦ ἀκολουθεῖ μὲ τὸν τίτλο «Θάνατος τοῦ ἐγωῖστέ», στὸ λιτὸ καὶ ὥραιότατο αὐτὸ ποίημα ὁ ποιητὴς ξαναβρίσκει τὸν ἑαυτὸ του. Δὲν πρέπει νὰ εἴμαστε μόνον στὴ ζωὴ ὁ κόσμος δὲν ἀρχίζει καὶ δὲν τελειώνει στὸν ἑαυτὸ μας, ὅπως στὴ ζωὴ τοῦ ἐγωῖστέ. Ἄν ἡμεῖς δὲν ἔχουμε τὴ δύναμις νὰ κλείσουμε στὴ ψυχὴ μας κάθε εἶδος ἐνθουσιασμοῦ καὶ χαρᾶς, ἂν φαίνονται σὲ μᾶς ὅλα μαῦρα καὶ σκοτεινά, ἂς πλησιάζουμε τοὺς ἄλλους ν' ἀχτινοβολήσει καὶ σὲ μᾶς ἡ δυνατὴ καὶ πλούσια ὑπαρξὴ τους. Ἀλλὰ καὶ πάλι τὸν ποιητῆ μας τὸ συγκρατεῖ καὶ τὸν κάνει διστακτικὸ ἢ πείρα τῆς ἀτομικῆς του ζωῆς ποῦ φαίνεται νὰ τοῦ φάνηκε ἀρκετὰ σκληρὴ. Στὰ κατοπινὰ του ποιήματα «Κατάπιψον», «Κίρκη» καὶ «Πόθοι» τὸν καταλαμβάνει πάλι ὁ στιγμιαίος αἰσθηματικὸς πεσσιμισμὸς ποῦ δὲν ἔχει ὅμως καὶ τὴ δύναμις νὰ τὸν συγκρατήσει, γιὰτὶ ἀμέσως ἔρχεται σκληρὸ τὸ κτύπημα τῆς αἰσιοδοξίας, ἀφαιρώντας μαζὴ καὶ τὸ τελευταῖο ἔχνος ἀπομικτοῦ ἐγωῖσμοῦ. Μᾶς τὸ λέει ὁ ἴδιος στὸ τελευταῖο τετράστιχο τῶν «Πόθων».

νει την αισθηματικότητα ή αυστηρότητα και ή έπισιμότητα των «μεγάλων». Γι' αυτό ζήτησε να βάλη τή Τέχνη στην εξυπηρέτηση αυτού του σκοπού. Και έτσι έφτιασε ένα έργο φιλολογικό πρώτα και πολιτιστικό έπειτα, λίγα καλογραμμένα παραμύθια που πι- στεύω πως κάθε ανάγνώστης της θα τó ευρη ευχάριστα, ζωντανά, πετυχημένα και τó σπουδαιότερο έμορφα. Νά γιατί είπα πως τó βιβλίό της είναι προσωρισμένο να δια- βαστῇ με συμπάθεια. Η γλώσσα της είναι μιá άπλη γλώσσα με τόση άλληλousυνέπεια στο λεκτικό της, ώστε χαίρεται κανένας για τó κατόρθωμα αυτό τῆς συγγραφείας να περάση τó γλωσσικό δαίδαλο με τόση ευχέρεια. Τό γραψιμό της δείχνει καλή πέννα και ή αρχιτεκτονική κάθε παραμυθίου γερή. Γενικά είναι τó βιβλίό της αξιοπρόσεκτο και έκλεκτό. 'Από τῆ δ. Σαρδελιάνου περιμένουμε πολλά και καλά από τὴν ύπηρεσί- ας στη Τέχνη.

K. N. T.

ΧΡΟΝΙΚΑ

Ευχάριστη έκπληξη για τὴν πνευματική μας ζωή αποτέλεσαν οί δυό σπάνιες στο είδος τους όμιλίες του καθηγητή του Πανεπιστημίου κ. Γιάννη Θεοδοωρακόπουλου που έγιναν στη σειρά των όμιλιών του Μορφωτικού συλλόγου κυριών τόν περασμένο μήνα στην αίθουσα του είσαγωγικού συλλόγου και με θέμα τόν Πλάτωνα και τή μορ- φή του έργου του. 'Ο κ. Θεοδοωρακόπουλος μίλησε σέ άσπογη δημοτική γλώσσα και άνέλυσε τόσο βαθειά τόν Πλάτωνα, ώστε να μείνουν οί όμιλίες του άλησμώντες. Συγ- χαίρουμε τὴν κ. Σοφή και τó συμβούλιό της που φρόντισε φέτος να φέρη και πρωτο- γνώριστους για τὴν Πάτρα όμιλητές και μάλιστα τῆς βαρύτητας του κ. Θεοδοωρακό- πουλου.

*** 'Από τις έκλεκτές όμιλίες του Μορφωτικού συλλόγου κυριών, σημειώνουμε τή διάλεξη του γυμνασιάρχου κ. Π. Τσιλήρα με θέμα τόν έπαγγελματικό προσανατολισμό τών νέων, θέμα πρωτότυπο, ένδιαφέρον και χρήσιμο που ό όμιλητής τó κάτεξε βα- θειά. 'Επίσης τὴν όμιλία του δικαστή κ. Α. Σταυρόπουλου με θέμα «τούς φανταστι- κούς νόμους» που τó έχειρίσθηκε με έπαγωγικό και λεπτότατο τρόπο που έκανε έξαιρετη έντύπωση. Και στις δυό όμιλίες τó άκροατήριο ήταν άθρόο και χειροκρότησε θερμά τούς όμιλητές. 'Επίσης στο Δημοτικό Θέατρο τις 20 του Γεννάριου μίλησεν ό κα- θηγητής του Πανεπιστημίου κ. Βλησσίδης για τή βιολογική άποψη του γάμου σέ με- γάλη συγκέντρωση κόσμου. Μίλησεν επίσης τελευταία και ό κ. Γ. Μπαδογιαννάκης πάνω σέ παιδαγωγικό ζήτημα με μεγάλη έπιτυχία.

*** Πλησιάζει στο τέλος ή άναδιοργάνωση και τακτοποίηση τῆς βιβλιοθήκης του συλλόγου ίδιωτικών ύπαλλήλων Πατρών. Η άπογραφή και κατάταξη τών άρκε- τών τόμων που άπαρτίζουν τή βιβλιοθήκη αυτή, που μερικοί άπ' αυτούς είναι αξιο- λογοί, έγιναν με έπιστημονικό σύστημα και τάξη. Με έπικεφαλῆς τόν κ. 'Αναστ. Φεφέ- έργάσθησαν φιλότιμα και άνιδιοτελή τὰ έξῆς μέλη του συλλόγου : οί κ. κ. Βασιλ. Κα- τsoύδης, Γεωργ. Σαράντης, Π. Σαγκρῆς και Α. Λεφτάκης με τή βοήθεια του άλλοτε προέδρου του συλλόγου κ. Γ. Καραλή και του τώρα κ. Ν. Σκαλισά.

*** Τὴν Παρασκευή 8 του μήνα αυτού, ό Ροταριανός 'Ομιλος 'Αθηνών γιώρ- τασε τὰ σαράντα χρόνια καλλιτεχνικής ζωῆς του συμπολίτη μας άκαδημαϊκού και κα- θηγητή τῆς σχολῆς καλών τεχνών ζωγράφου κ. 'Επαμ. Θωμόπουλου. 'Εκ μέρους του Ροταριανού 'Ομίλου Πατρών παρευρέθησαν οί κ. κ. Δ. Θεοφίλου και Μ. Γιαννακόπου- λος. Μίλησαν για τó έργο του καλλιτέχνη μας οί κ. κ. 'Αλ. Φιλαδελφεύς και Δ. Θεοφι- λου και ευχαρίστησεν ό κ. Θωμόπουλος με σύντομη όμιλία.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΙΔΡΥΘΕΙΣΑ ΤΟ 1841

Κεφάλαια Μετοχικά και Ἀποθεματικά Δραχ. 1.205.000.000
Καταθέσεις (τῇ 31 Δεκεμβρίου 1939) » 10.541.000.000

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Γ. ΚΟΡΙΖΗΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΥΠΟΚΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ΕΙΣ ΟΛΗΝ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ:

ΥΠΟΚΑΤΣΤΗΜΑ: ΛΕΩΦΟΡΟΣ ΔΗΜ. ΓΟΥΝΑΡΗ 37

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΑΓ. ΑΝΔΡΕΟΥ (Στοά Μαραγκοπούλου)

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΧΩΡΑΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος

ἐκτελεῖ πάσης φύσεως Τραπεζιτικὰς ἐργασίας ὑπὸ ἐξαιρετικῶς συμφέροντας ὅρους

Δέχεται Καταθέσεις

(εἰς πρώτην ζήτησιν, ἐπὶ προθεσμίᾳ καὶ ταμιευτηρίου)
μὲ λίαν εὐνοϊκὰ ἐπιτόκια.